

ROM

Mi iya Pol siya om Korin hir nwowin mi siya ta yokwowa ha winkikin iikamim om Rom hiranim simiiramin mi siya yokwowa kimidiniya wig ira Fibi dapiya saiir hauugi mi ya saeya kimidiniya iikamim naingwo tibmiiyim Judamiyim mi Judami tani ikim simiir ini hauuu. Siya tariigina minam warar ninkin winkika iikamim Judamiyim mi iikamim Juda iikam tani ikim naingwo tibmii karamae nwowim dimin biyieki naokingugunankaiyim sima Jisis siiraramar naingwo tibmii iskiyim mi simiirin wi wadie siyar nwoki owaiginiyim Adi Komii saikan. Jisis siya paeyin hiiniya nirioninkinin siirin krimiirsi naokin rirmiia krimiir nwowaiginiuwim dimin biyeyim simiirsi. Moses siir siyu komiiyin iikam imiirin wi rirmiia siya nwowaiginiu rani. Niingaka. Biiyan Inkam Komii Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii sasairga iikam ima nwowana wadie.

Ta yokwowa mii whiekakim Adi Komii siya nimbiniim aposel Pol siya miriiyam simiir boinka

¹ Kara Polkin ta yokwowa iikamim om komii Rom kimiiram winkika. Kara Jisis siir miyan inkamkin mi kariirin aposel inkam siya nokmwın okwo haiginiugin mi kariirin siya bidi yimbiniin Adi Komii krimiir Wanin siir yai win kibiya saiir boinmimauuwam iikamim simiir.

² Bidi, bidiniyarin Adi Komii siya bidi yimbiniin ti siir yai miyik miyikim iikamim simiir boinmimauuwim. Mi ti profet kamim sima yai win kibiya saiir hai mi sima yokwo komiia dimin whirki kimbu karamae nwoyiya saiir winki. ³ Ta yai win kibiya saeya Adi Komii siir yinisimin Jisis Kraiis siir yaiga, krimiir Biiyan Inkam

Komiiyin. Siya inkam kiiŋgin yopiiga naokainakin mi siya Davidni isidin Juda simiir hiranki nitkin. ⁴ Adi Komii siya bidi yiisiimauuin, siya inkam ara rani. Mi siya krimiirin dimin kirie whira yiisiimauu iya siya siirin ie hirankin hidninsiin idwowin. Jisis siya Adi Komii siirgisiirar yinisimkin Adi Komii siya siirin minsi tirkin siir naeyiuiin dimin whirki bi kimbugin. ⁵ Adi Komii siya kariirin Jisis Kraiis siir kirieniyin minam nimbingin ti dimin taeminim Jisis Kraiis siya tirim simiir aposel inkam nwowim. Mi siya kariirin minam nikropkikin simiir boinmimauuwamin iki iikamim hinda tinda nwowim mi iikamim Juda iikam tani ikim sima wi siir yai imiirar nwoki aingwo tibmiiyim mi siir yai imiiram nwoki wakaeyoknam. ⁶ Adi Komii siya iikamim om komii Rom hiranim kimiirim wara bidi yimbinin mi siya kimiiram bidiyar mi ikiunan, kima Jisis Kraiis siir yinisim timi inkin o.

⁷ Mi kara ta yokwowa iikamim om komii Romanim Adi Komii siiram naingwokwonanaeyim kimiiram asi winkika. Mi siya kimiir bidi yimbinin kima siir iikamkim. Kara minam naingwowi, krimiir Adi Komii mi krimiir Biyyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis sowa wi krimiirar nwoki tirim dimin miyikim mi naingwoyimiyyok mi nongwomamair aei aka. Iriig.

Pol siya om komii Rom hiran iikamim simiir kigam naingwokin.

⁸ Kara biyyin pi ta yaiya saiir niki boini: Hinda tinda sima kimiirin hinina haigiririr boini, kima Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwo tibmiiyan iikamkim. Mi Jisis Kraiis siir inig iirin kara kimiir asi boin wadieki Adi Komii siir. ⁹ Kara Adi Komii siir mi aiir miriyyin mi kariir kwoin komiiyin ina yaingwokiyyin siir Yinisimin siir yai win kibi aiir boinmimauuim. Mi Adi Komii siya

ina ninokninkinin kariirin inokininokin siyar whinkinsiis haiginiuwikin iya nhwo kara kwisboiniyim. ¹⁰ Mi inokininokin kara Adi Komii siiramar sriigin, siya kariir whinkinsiis haiginiuwim mi ii nhirim kara siyugaki niuwi kimiiramın wa nwoki itim kimiir kigimin. ¹¹ Kariir kwoinin kimiir nini kignakiyamin ina naingwokinin mi kara dimin miyikim kimiir hauuwam mini, Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwim mi ti dimin hiriinanım wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginiuwi kirie kima nwowim. ¹² Saeya hiniinga, kimiir naingwo tibmiiya saeya kariir kinsiis haiginiuım mi kariir naingwo tibmiiya kimiir mi kinsiis haiginiuım. Mi ti hiriinan siyiun siya wi krimiir whiekakar nwoki kinsiis haiginiu irkakim.

¹³ Ti nomiiyuım kara ha naingwowi kima ti inokninkin ii whiekakim kara kimiir kigamar naingwowi kariirin dimin whirki nipiyaokii rani. Kara iikam nhirim Juda iikam tani simiir bidi whindiriraerarin mi sima ini naingwo tibmiiyan inkamkin yowowim. Mi kara kimiirin hiriinan whindiriraerarimar naingwokin. Mi iriipi hiriinan kimiir waraurin wi naekaka niki owim. ¹⁴ Adi Komii siya kariir bidi yimbiniin siir yai win kibiya saiir boinimauuım nu Grik hiran iikamim dimin taeminki naokingugunankaiyim mi iikam nhirim nu whiranım dimin taemin karamaeyim simiiram mi iikamim ninokninkin whiekak karamaeyim simiiram warar. ¹⁵ Mi ti dimin hiriinanım, kara iikamim om komii Romanım kimiiramın simiirsi nikwokrimkripnaniyam tirkin Jisis Kraıs siir yai win kibiya saiir warar nanaakninkiiyim. Iriig.

Ta Kraıs siir yai win miyika saeya kiriekaka.

¹⁶ Kara ta Kraıs siir yai win miyika saiirsi bi nididgin. Niingaka. Dimusi rani, saeya Adi Komii siir kirieka, iikamim wakaeyoknam mi ha naingwo tibmiiyim simiir

whinkinsiisi. Ta yaiya saeya bii Juda iikamim simiir hiriir yam mi mhoiia saeya Juda iikam tani simiir hiriir yam. ¹⁷ Mi Krais siir yai win kibiya saeya krimiir niisiimauuga Adi Komii siir yipiki hiniina niisiimauuin siya dimin whirki bi kimbangin siya dimin miyyikim krimiir diriraerarim simiir. Mi siya iikamim krimiirin dimin whirki kimbu karamae inkam asi dapkim mi iikamim krime wi iripa mhi kwoin saika ninkin owi. Adi Komii siir yaiya saeya hiniina boinka, ta kimiir naingwo tibmiya saeyar dapi kimiirin Adi Komii siir whwonkam idan, dimin whirki bi kimbangim mi kima wi omwaiya waiyayokiyokii. Siyu whir karamaeka. Niingaki, niingakiinga. iriig.

Ta yaiya iikamim Adi Komii siir yai aiir haimriiyuim simiir siyu imiir boinka.

¹⁸ Adi Komii siya ninomor kou hir nidwown siir om iir. Mi ta siir io yaiya saeya wi nimprio rani saeya wi idowiiya nimbini iikamim digiumii siir yai aiir haimriiyuim simiir mi iikamim dimin biyie tiriiyim ta Adi Komii siir yai win miyyikiina ini simar ikworimdinukiya. ¹⁹ Dimusi rani, Adi Komii siya bidi yiisiimauuin siir dimintaemin whiekakim simiirin mi sima wa pi sibgu inokninkinin. Mi Adi Komii siya simiirin bidiyar sibgu isiimauuin. ²⁰ Bidi bidiniyarin Adi Komii siyar nonkwokwowim digworaekwo whiekakim simiir mi ta iya sair hirankar nitiyokiyokiiya mi tisi tariinanar namwoniin. Mi iikamim ti digworaekwowim siya diriraerarim simiirin ha pi kigninokninkinim mi sima Adi Komii siirin ha pi yinokninkinsasaeyin ti digworaekwo imiirsiyar. Ya hiniinga, sima digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim simiirin wa kigi mi sima siir whwonkamin wi kig rani. Mi sima wa nwoki kigninokninkinim siir kirie komiia inokinok

nwoyokiyokiiya saiirin. Mi sima hiniina boin kara-maeka, krima Adi Komii siir bi ninokninkinkim mi krima siir inig iirin wa hainan tani. Niingaka. ²¹ Sima ina ninokninkinim Adi Komii siya ina nwowin mi sima hiniina naingwo rani, siya Adi Komii kuingin mi sima siir inig iir bi hainanikim mi siir bi boin wadiekim. Niingaka. Simiir kwoinim pi whaowaekim mi simiir kwoinim miyik bi nwokim. Sima habwhaowaenan nwokim. ²² Simiir kwoinim ha naingwowi sima digworaekwo whiekakim simiir bidi yinokninkin digim. Niingaka. Simiir kwoinim ini habwhaowaenan ywowim. ²³ Mi sima Adi Komiiyin naonam karamae nwowiyin digiumii siir haimriiyugim mi sima siir inig bi hainankim. Mi sima kimidiniya diminim inkamkar nonkwokwowyim simiir inig imiir hainan ti uruwai, siyaowai, ipiyin, mi it mi mipug minim mi wraisupai wraisupai ikim.

²⁴ Mi Adi Komii siya simiir haiburgigin mi simiirin, simiir siyu biyeyin siya kiyainamkim. Mi sima siyu biyeyin siiram nikwokwo nanaeikin, iraka nwiraka iripa piu nwowamin. ²⁵ Mi ti hiriinan iikamim sima Adi Komii siir yaimwo airin digiumii bidi haimriiyuim mi sima pi yaeya niksisaе yaiyar haii. Mi sima pi diminim Adi Komii siya nonkwokwowim pi simiir inig imiir swoki hainani. Mi sima pi Adi Komii siir inig iir hainan tani, yipiki ti digworaekwowim simiir nonkwokwowim. Niingaka. Siyairgin wadeki wadeyin mi iikam krima siir inig iirarar hainan, inokinokin.

²⁶ Mi Adi Komii siya simiirin siyu biyeyin siir hiarar haiburgik mi sima ini siyu biye tiri siyuin siirar yapim. Mi simiir wigim, sima siyuin iripa piu simiir kam aka nwowiyim ini yimiiyunamim mi sima iripa piu kimidiniya wig nhirmaka ini owou. ²⁷ Mi kamim yim iripi hiriinanar mi tir, sima iripa piu simiir wig imaka bi

nwokim, simiir kwoinin iripa piu inkam nwiraka nwowam nikwokwokim mi sima siyu biyie sima simar yinwo anwona. Mi Adi Komii siya simiir asi tirbugikin, ti siyu hiriinan sima tirin siirsika. Yio ti hiriinanin yio dimin karamaeka.

²⁸ Mi ti iikam hiriinanin Pi boriisopi simiir kwoinin Adi Komii siiram nwowim mi siir digworaekwo ikim. Mi siya simiirar kigninkinki mi sima ini simiir kwoinkar yaingwo diriraerar namim ti siyubiyieki siyu biyie kiin iirin mi sima wi siyumwoni nap rani. Niingaki, niingakiinga. ²⁹ Simiirin ti dimin biyie biyie hiniinim sima bidi yaokingugunankaiyim. Digworaekwo whiekakam naingwo mi kwoin biyie biyie iikam nhirmiyam naingwo mi kigmar mi ninkinwamwarkii boin, niksisaе yai boin, inkam nisomao, kwoin inkam nwiram niwitpaomai inkam nhirmi boinikikasna. ³⁰ Mi whisariiyar haigiririr boin mi io whwonkam Adi Komii siir nanaonanaei. Mi inkam nwirniisi kiginiyokna karam nwo mi simamar naingwona mi diminpai diminpai sima tiraraowam mi yopii adni yai nantamyiriyir. ³¹ Mi siyu mwoni nap karam nwo mi nimbini aiir nikrimkrip mi inkam nhirmisi naingwoyimiyok karam nwo mi nhirmaka nomboin ii ae karam nwo. ³² Adi Komii siir siyu miyikin siya hiniina boinkin, iikamim hiriinan siyu biyieyim simiir tiri yio daonam. Sima bidi yinokninkinim mi sima ti siyu biyieyin siirin ini hiriinar tiryokiyokiiyamim. Mi ti hiriinan siyuin sasa rani. Niingaka. Sima ini hindara yiininopkainamim mi iikamim ti hiriinan siyu tiriyim sima simiirin pa mi ikboinmamairi. Iriig.

2

Yaiya Adi Komii siya hidiya ya ninokninkin wadiekiwadieyairga

¹ Juda iikam kima Juda iikam tani, simiir simiira priiboin hiuriyiunanaei, siyiu biyeyim sima tiriiyim simiirsi, kima hiriinan kipi boin. Dimusi rani, wim kima iki siyiu hiriinanin kima boinyim simiir, siirar mi tirikim. Mi kima simiir boini mi ta yaiya wi kimar swoki kwaey-opkwonaei. ² Mi Juda iikam kima bidi yinokninkinim, Adi Komii krimiir Wanin siya krimiirin wi kipa kipa hid rani, siya krimiirin wi hiriinankinar hidi. Mi ti iikamim, ti hiriinan siyiu iir tiriyim, Adi Komii siya simiirin, wi siyiu miyiki miyik iirar nonkwobumbuninkin iuguskii. Mi ta siya hindana saiir bwamkibwamin wi wadeyar namki. ³ Kima iikamim ti hiriinan siyiu iir tiriiyim simiir boinhiuriyiuwiyim mi wim kima ti hiriinan siyiu biyie iirar mi tirikim. Kima paniina naingwowi, kima wi digar nwowi, iya Adi Komii siya iikamim simiir nonkwobumbuninkinana, simiir dimin biyeyim simiirsi, ha? Niingaki, niingakiinga. ⁴ Pi paniina tiri, ha? Adi Komii siya kimiirin wi hiriyar naingwoyimi yokyokiyokiii mi siya kimiiramim wi ii haruwa nwo rani mi siya kimiir dimin biyeyim asiima bi niki diriraerar bumbu sasauwikin. Niingaka. Mi hiriinanki niuwi mi kima Adi Komii siir siyiu miyikin siir dimusi kiyopsibgii. Mi Adi Komii siya ha naingwowi krimiir kwoinin ti kisina haigi mi siya kimiirin wi ti hiriinan siyiu iirsi tir haiginuwi. Mi kima tari ninokninkin tani, aniya? ⁵ Kimiir kwoinin bidi yinkisaowaeyim mi kimiir kwoinin paniinsi kisina haigisi. Mi ti hiriinan siyiuin, wim kima kimiir dimin biyie imiir haingiriyu haigin ii raraoinami. Mi iriipi hiriinan Adi Komii siya kimiir io yayim wi hiriyar mi haiginonkworinukripkai, siya wi haiginirkii rani ti dimin biyeyim kima haingiriyu haiginmimirim. Mi ta iya Adi siya kimiir dimin biyeyim wi haniingi nitkiigigii mi siya iikam kimiirin wi haniingi nonkwobumbu ninkin

haiginiwi. ⁶ Adi Komii siya iikamim, simiirin irira nwinwira, wi siyuin sima tirin, wi siir hiriinan yamdiyar swoki hidi. ⁷ Mi iikam nhirim sima miinan mirinanaei siyu miyik iiramim, Adi Komii saika sibgu idwowanin ninomor kou hir mi sima wi inig komiigak nwowi mi kwoinbudin omwaiwaiyayokiyokiiyin siya wi nonkwobumbuninkin tani. Adi Komii siya wi kwoinbudin omwaiwaiyayokiyokiiyin inokinok wi ti iikam imiir hauwi. ⁸ Mi iikam nhirim yim simamar naingwonaei mipi yaimwo aii haimriiyugigi digumii mipi siyu biyie iir diriraerar nami mi Adi Komii siir kwoinin ti iikam hiriinanim simiiramim wi haugihauga whiyie mi siya simiirin wi haniingi nonkwobumbuninkini. ⁹ Mi mhoiia Adi Komii siya wi hik kimpipisu komii iikam whiekakim siyu biyie tiriyim wi simiir naninkiniuni. Bii wi Juda iikamim siyu biyie tirim simiir mi mhoiyyin wi iki Juda iikam tani hinda tindanim siyu biyie tirim simiir. ¹⁰ Mi Adi Komii siya wi iikam whiekakim siyu miyik tiriyim, wi nidwo miyik mi inig komiigak mi iripa niingwomamair aei wi simiir hauwi ninomor kou hirin. Bii siya wi Juda iikamim simiir tiri mi mhoiia Juda iikam tani hinda tinda nwowim simiir warar. ¹¹ Adi Komii siya ha bi naingwowikin, iikamim inig komiikakim, sima mi iikamim inig karamaeyim yim sima. Niingaka. Kima ini hiriinan kimar ywowim. Mi siya irira nwinira kimiirin wi diminim kima tirim wi simiir digar mi sibgu hidaiginiwi.

¹² Iikamim Juda iikam tani mi sima Adi Komii siir siyu komii iir bi ninokninkinkim mi sima siyu biyie ha tirkim mi Adi Komii siya simiirin wi hiriinansi nwo rani. Niingaka. Siya simiirin wa nonkwobumbuninkin haiginiwi. Mi Juda iikamim simiirin niingaka. Sima Adi Komii siir siyu iirin ina ninokninkinim mi sima siyu biyie ha tiri mi Adi Komii siya simiirin wi ti siyu iirsi

boinwokiyop natkaigi. ¹³ Iikamim Adi Komii siir yai aiirin hindara wakae kimaigiyim mi Adi Komii siya simiirin wi ha boin tani, sima iikam miyikim. Niingaka. Iikamim siyiu komii iir wakaeyokna apiyim, ti hiriinan iikamim simasimargim Adi Komii siya nikuwanim iikam miyik. ¹⁴ Mi iikamim Juda iikam tani, tinda tinda nwowim, Adi Komii siir siyiu iir ninokninkin karam nwowim, sima diminin simiir kwoinkar naingwokiyin, pi siyiu miyik siirar mi tiri. Adi Komii siir siyiu komii ieya boina saiir hiriinan siyiuin, yo krimiir niisimauugin. Mi yim sima ina ninokninkinim, piki hiniin dimin iki wadieyin mi piki hiniin dimin iki biyeyin. ¹⁵ Mi siyiu hiriinanin sima tirin yo simiir kwoinuin Adi Komii siir siyiu komiiyin ini haniin siya bidi kwirii idwokaiyin. Mi simiir kwoin ieyar niisimauwi, piki hiniin dimin ikin wadieyin mi piki hiniin dimin ikin biyeyin. Mi hiriinanki niuwi, simiirin ini simiir kwoin ieyar nowomwarkaiyiuim. ¹⁶ Mi mhoiia ii komiia, yaimin dimin imiir hidana Adi Komii siya wi Jisis Kraisiir boinkii, ti kwoinpai kwoinpaiyim, iikamim hinda tindanim simiir kwoinai kwirii idwokaiyim, simiir kinawhiyimiyie itkikinam. Mi siya simiirin wi ti digworaekwo imiirsi boinwokiyop natkaigi. Mi ti digworaekwowim, sima wa nimbiyami mi Adi Komii siir yai win kibiya kara boinmimauwiya saeya ta hiriinan yaigaka.

Yaiya Juda iikamim mi siyiu komii ikin simiir boin aeya

¹⁷ Juda iikam sima ha naingwowi, Adi Komii siya mi kima, kima iripar nongwomamair aeikim. Mi kimiir kwoinim ha naingwowi kimiir bopwowa paeki bi namai ikougim mi Adi Komii siya ti siyiu komii siir yayim kimiir hauugiyim mi kimiirin wi siya whinkinsiis haiginiuwi, aniya? Niingaka. Mi kima kimiir inig imiirar hainaniyim, kima pi ha boini, nim krima Adi Komii siir iikamkim.

¹⁸ Kira Adi Komii siir kwoin iirin siir bidi yinokninkinim. Mi kira ina hid ninokninkinin piki hiniin dimin ikin biyeyin mi piki hiniin dimin ikin miyikin, kira siyu miyik iirar napikin. Dimusi rani, sima kiriirin Adi Komii siir yaiya yinisimar nowomwarkaiyukin. ¹⁹ Kima hiniina naingwowi, Adi Komii siir yaiya kima saiirin ninokninkin miyikakim mi kima iikamim habwowhaenan nwowim simiir aknainan niisiimauuwam mini Adi Komii siir yai miyika saiirin, ha? Mi kima siyu miyikin siir niisiimauuwam mini mi sima kimiir nwoki wakaeyoknam. ²⁰ Kima hiniina naingwowi kima digar nwowi, iikamim habwhaowaenanin simiir nowomwarkaiyuwim Adi Komii siir dimin miyikim simiir, ha? Mi kima iikamim yinisim sapisapnan Adi Komii siir dimin miyikim simiir nowomwarkaiyuwam mini mi kima simiir sibgu owomwarkaiyuwam naingwowi Adi Komii siir dimin imiirin. Dimusi rani, kima hiniina naingwowi Adi Komii siir yaimwoki yaimwowa saiir bidi yinokninkinkinin. Mi sima wi kimiir hiriinana nwoki owim, ha? ²¹ Niingaka. Kima iikam nhirim simiirin ha nowomwarkaiywigin, Adi Komii siir dimin imiirin mi kimakima nowomwarkaiyuuna dimusi nwowi, ha? Kima ha boinikim, kima hii kipi tauae mi tari hii kimar tauaeikim, aniya? ²² Kima hiniina boinikim kima hii wig iraka kipi nanae mi kima hiriinan siyu iir bi tirikim iyie? Niingaka. Mi kima pi boriisopi iikam nhirim sima uruwai siyaowaini nikwo aeyim. Mi kima nae nhirim Adi Komii siir omaka hiranka tauae hainakikim. ²³ Kima kimiir inig imiirar hainanei inkamkim mi kima ha boinikim, krima Adi Komii siir siyu iirin bidiyar yinokninkinin. Mi kimar taouugaikin ti siyu komii iirin, yio ti hiriinan siyuin kima Adi Komii siir inig iir haigin ikworinugin. ²⁴ Yokwo Komii saeya hiriinan yai kaimwo aiirar mi boinka, iikamim Juda iikam tani sima Adi siir

Komii inigin whisarii bi haigin ikwowaisiigin. Dimusi rani, Juda iikamkɛninim kima niisiimauugim, simiirin.

²⁵ Kaimwoka, iya kima yinisim sapisapa nwowa mi sima kimiir miois aiarar kitiyopnir haiya yio wadiekin ti hiriinan siyiuin, siyiu komii siyar boinkin. Mi kima ti siyiu komii iir haigin ikworɛnuwi mi sima kimiir miois imiir bi kitiyopnir haigim, iikamim naingwo tɛbmii karamaeyim simiir hiriinan. ²⁶ Mi kamim simiir mioisa kitiyopnir hai karamae nwowi mi sima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api mi Adi Komii siir yai imiir wakaeyoknaei mi siya simiirin wi dimin whirki kimbu karam iikam nokdap haigɛnuwi mi ti iikamim sima wi kamim miois kitiyopnir haiyim wi simiir hiriinan nwowi. ²⁷ Kaimwoka, kima Juda iikam kɛninim, wim kima kimiir mioisim bidi kitiyopnir haiyim mi iriipi hiriinan, kima ti siyiu komiiyin siir haiyim mi iinokiinokin kima ti siyiu iir bi wakaeyoknaeikim. Niingaka. Mi iikamim Juda iikam tani hinda tindanim sima simiir mioisim bi kitiyopnir haigim mi sima Adi Komii siir siyiu iirar wakaeyoknakim. Sima yai wi kimiir boin hiuriyyu boini. ²⁸ Mi kimiir yopiiyim sima kimiirin Juda simiir isidin siir hirar naokainaka wɛndi mi sima kimiirin wi Juda iikamkɛnin hiriinansi nikiu rani. Niingaka. ²⁹ Mi iikamim Adi Komii siir siyiuin siir yaimwokiyaimewowa simiir kwoinawu wokaiya saiir sibgu apiyin, yim simakisima Juda iikam kɛninim. Mi ti hiriinan siyiuin kwoin ara sima priinaingwo tɛbmiiyin yio ina Adi Komii siir naeyiuin kimiir miois imiir kitiyopnir haiyim ini hiriinan ywowin. Mi yipiki ti Adi Komii siir siyiu komiiyin biya Moses siya wɛnkiyin siir yai imiir nap karamae nwowim mi iikam nhirim sima ti hiriinan iikamim wi simiir inig imiir hainan tani. Niingaka. Mi yio Adi Komii siya simiiramɛn wi nhami nhami naingwokwonanae rani. Iriig.

3

Siyüu biyie siya wi siyüu miyyik iir nikwowaisii rani.

¹ Kima paniin paniina naingwowi Juda iikam wadie kimar yowiski mi iki Juda iikam tani yim miyyik rani, iyie? Mi ti kimiir siyüün miois kitiyopnir haiiyin, siya wi kimiirar whinkinsiis haiginiuwi iyie? ² Ini mi owin, yio hiriinan siyüün yio dimin karamaeka, yio kimiir whinkinsiis haiginiugin, biigibiyyin Adi Komii krimiir Wanin siya siir siyüün Juda iikam kimiir hauugin kima ninokninkinam mi kima siir napim. ³ Kaimwokikaimwoka, Juda kimiir iikam nhirim ti Adi Komii siir siyüu komiiyin siir yaiya saiir siyüu iir nap karam nwowim simiirin wi paniina tiri mi Adi Komii siya wi digiumii siir yai aiirar haimriiyüwi, aniya? ⁴ Niingaki, niingakiinga! Iikam whiekakim ti nu iirar nwoirkakim, sima niksisaе yai boini mi Adi Komii siya wi niksisaе yai wara boin tani, yio wi yaimwokiyaимwo imiirrarar boin iski. Adi siir Yokwo Komiiya saeya Adi Komii siirin hiniina boinka, iinokiinokin iikamim yai kiriir boinhiuriiyüwiyim mipi kirar swoki atkin okwonaowidi. Mi sima wa nwoki inokninkinim, kiriir yaiya ini kaimwokikaimwovar ywowa.

⁵ Mi ta iiya Adi Komii siya krimiir dimin biyieyim, simiirsi nonkwobumbu ninkini, iikamim sima kigninokninkinam mi sima wa naingwowi, Adi Komii siya dimin whirki bi kimbuwikin. Mi krima wi paniin paniin boini, ha? Mi inkamin ha boini, kiya, siya krimiirin siyüu miyyik bi tirkin mi krima wi kwoin whiruwa siir kwoin iirrarar nwoki, aniya? ⁶ Niingaki, niingakiinga, Adi Komii siir siyüün siya dimin whirki kimbuwikiswo mi siya iikam imiirin wi paniin paniina pi sibgu hidin, ha?

⁷ Mi ta kariir niksisee yaiya saeya Adi Komii siir yaimwokiyaime wowa sairin idowiya nwowaiginiugi mi inig komiigak siir nwowaiginiuwi mi siya kariirin dimin biyekak inkam dimusi swoki dapi mi kariirin wi yamdi dimusi swoki tirbuwi, ha? ⁸ Mi ini mi owin, krima wi hiniina boini, humbaie, krima siyu biye tiri mi iikamim sima wi Adi Komii siir inig iir nwoki hainanim. Mi tari hiriinan siyuin ini wadie siya ywowim, aniya? Niingaki, niingakiinga. Mi iikam nhirim sima kariirin hiniina nikbumbuwikim, Pol siir yaiya saeya hiriinanainga. Mhoiya Adi Komii siya wi yamdi simiir diriraerarbumbuwi ti hiriinan kamim mi siya simiirin wi siyu wadiekiwadie iirar tirhaiginiuwi. Iriig.

Inkam miyik nwir karamaeka. Niingaka.

⁹ Mi krima wi panin paniina naingwowi, ha? Mi tari iki iikamim Juda iikam tani, simiir kwoinin ini Juda iikam krimar ywowiskiyim, ha? Niingaki, niingakiinga. Kara kimiirin pi hiniina boinki, Juda iikam kima mi Juda iikam tani ikim, ti nu iir nwowim hinda tinda krima hoimgakarim, siyu biye kinar tiriikim. Krimiir kwoinin siyu biye tiramin, siyar kiyai. ¹⁰ Tiki yayim, yim yaimwokiyaime wowa imairgim. Bidi bidiniyarim, kam nhirim sima winkiyim Adi Komii siir yayim, Yokwo Komii Samni, sima hiniina winboinkikim, mi krimiir nwirniyin, Adi Komii siya wi ha boin tani, dimin whirki bi kimbugin. Niingaki, niingaka. Krima hoimgakarim, siyu bibiyeyan iikam kinaingim. ¹¹ Krimiirin inkam nwirki ninokninkin tani, pi hiniin dimin ikin, kaimwokikamwo nwowin mi Adi Komii siir mi inokninkinam naingwowin mi siir wakaeyoknam. ¹² Iikam whiekakim sima Adi Komii siirin digiumii bidi haimriiyugigim sima ini dimin biye

tiran iikam ywowim. Nwirkinwirki siyiu miyik bi tirkin. Niingaki niingaka. ¹³ Yai bibiyeyim, sima boiniyim, ini ieyin inkam haingikaiiyin, si budwaki whakiiyin, ini siir hiriinan ywowin. Sima niksise yai kasa bi boinkim mi ti yai bibiyie hiriinanim sima boiniyim iikam imiir yim ini mipugni bigi pikiiyim mi urura ha kinamiyin, ini hiriinan ywowim. ¹⁴ Inokinokin sima yai bibiyie arar boinanaei iikam imiirin. ¹⁵ Sima bi kimiminikim mipi iki iikam nhirim io simiir nwowi mi simiirin pa mi isomsom aokaokii. ¹⁶ Maeyau mauyauim sima namiyim, sima digworaekwo imiirin pi haniingin nonkwobumbuninkingigi mi mi iikamim sima pi hik prasae hai rani, simiirsiiyin. ¹⁷ Sima iikam nhirmi bi ninki amasuwikim iripa nongwowamair aeyam. Niingaka.

¹⁸ Sima Adi Komii siir inig iir hainanam bi naingwowikim; yipiki inkam komiigi komiyyin.

¹⁹ Mi krime ina ninokninkinim, digworaekwo whiekakim siyiu komii siya boinim mi iikamim sima wi siyiu komii siir aowa nwoki owim. Mi inkam nwirkin ha boin karamaeka, kara inkam wadiekin. Niingaka. Krime iikam whiekakim maeyaumaeyauwanim Adi Komii siir whwonkam idain dimin biyie bidiyar tirbuwim. Mi Adi Komii siya krimiirin wi ti siyiu komii ieya boinwokiyopnatkaigi. ²⁰ Mi ta hiriinan sairsika krimiir nwirki nwirki Adi Komii siir siyupai siyupaiyim simiir bi napkin mi Adi Komii siya krimiirin wa ha dap rani, dimin whirki bi kimbukin. Niingaka. Adi Komii siir siyiu komiyyin siya siyar nisiimauugin, krimiirin. Inkamin siyiu biyie tiriyyin. Iriig.

Iikamim Krais siir yai aairim naingwo tibmii wi iikam miyyik sima nwowi.

²¹ Mi tariinanin Adi Komii siya krimiirin idowiiya bidi ywokiyyin, yipikin siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karam nwowin. Mi yio ti diminin siyiu komii saika bi namasugin. Niingaka. Yio ini sa ywowin mi yayim Moses siya bidiya winkiyim mi profet kamim sima mi winki ikim, sima ti dimin iir winboinkikin. ²² Tiki siyiu miyyikin siya hiniingin, iikamim Jisis Krais siir yai aairim naingwo tibmiyyim, ti iikamim sima Adi Komii siya dapiyim dimin whirki bi kimbugin. Mi iikam whiekakim naingwo tibmiyyim Adi Komii siya simiirin wi iikam miyyik nikiuwi. Adi Komii siya wi hiniina naingwo rani, wim kima Juda iikamkim mi nim krima Juda iikam tani. Niingaka. Yio ti hiriinanin dimin karamaeka. ²³ Iikam whiekakim hinda tinda nwowim sima dimin biyie bidiyar tirim mi Adi Komii siya wi simiir irni nwirni hainan prapas rani mi simiirin wa boin tani kima iikam wadiekim. Niingaka. ²⁴ Adi Komii siir naingwoyimiyoka krimiirin hindara priihaugikin Jisis Krais siya naowa iikam simiir dimin biyeyim simiirsi mi krimiirin saeyar nanmaiwarkainakim Setan siir inankin. Mi Adi Komii siya wi ta hiriinan krima naingwo tibmiiya Jisis Krais siiram, wi sairsiya dapikiuwi dimin whirki kimbu karamae. Mi ti dimin hiriinanin bi sainikin. Niingaka. ²⁵ Adi Komii siyar nikrop iuungikin Krais siirin, nu tir nauuni aoniyam, sibsibin inkamkin nisom inkin imiyyaeyin, Adi Komii siiram siir hiriinan. Mi siir nhieya ha naokiinaini mi krimiir dimin biyie biyeyim wi saeyar haiyoprimdiyumiigii, iya krima siiram naingwo tibmii. Adi Komii siya hiriinan minam tirkin krimiirin, krima wa nwoki inokninkinim siya dimin whirki bi kimbugin. Mi bidi bidiniyarin iikamim dimin biyie tiriyim, Adi Komii siya simiirsi naingwoyimiyokim

mi siya simiirin bi nonkwobumbuninkinkin. Dimusi rani, Jisis siirin wi siya nikrop iuungii, simiir dimin biyie biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam. ²⁶ Jisis Kraisi siirin siyar nikrop iuungikin nu tir nauuni aoniyam mi iikamim sima nwoki kigninokninkinim, siya dimin whirki bi kimbugin. Mi iikamim Jisis siir yai aiir sibgu wakaeyokna apim, siya krimiir dimin biyeyim hiriinansi haiyoprimdiyumiigikim. Mi siir whwonkam ida siya krimiirin wi iikam wadie asi nikiuwi.

²⁷ Mi wi paniina tiri, krima wi krimiir mii miyikim simiir inig imiirar ti hainan, ha? Niingaka. Tiki mii miyik miyikim, krima miriyim krimiir dimin biyeyim wi sima haiyoprimdiyumiigi rani. Niingaka. Jisis siir yai aiiram naingwo tibmiyiyin siyiuin, siya siyairgin krimiir dimin biyie imiir haiyoprimdiyumiigiyin. Mi Adi Komii siya krimiirin ti hiriinan siirsi nikiuwikin dimin whirki kimbu karamaeyin. ²⁸ Krima dinokninkin, iikamim Jisis Kraisi siir yai imiiram naingwo tibmiyiyim, kwoin whiruwa nwokiyim sima simairgin Adi Komii siya nikiuwiyim dimin whirki kimbu karamae, siya krimiirin ti mii miyik miyikim krima miriyim, siyiu komii siir siyiu imiir krima napiyim, simiirsi bi dapikin, dimin whirki kimbu karamae. Niingaka. ²⁹ Kima paniina naingwowi mi tari Adi Komiiyiyin Juda krimiirarar Adi Komiiyin, aniya? Mi tari iki Juda iikam tani simiir Adi Komii wara rani, aniya? Niingaka. Siya iki Juda iikam tani simiir Adi Komii warairgin. ³⁰ Dimusi rani, Adi Komii siya iki iikam whiekakim hinda tinda nwowim, krimiirar Adi Komiiyin. Kamim miois kitiyopnir haiiyim mi ha naingwo tibmiyiyim Jisis siir yai imiir simiir Adi Komiiyin mi kamim miois kitiyopnir hai karam nwowim mi ha naingwo tibmiyiyim Jisis siir yai aiir, siya simiir Adi Komii warargin. Mi ti hiriinan iikamim yim sima, Adi Komii siya dapiyim,

dimin whirki kimbu karamae. ³¹ Mi krīma ha naingwowi iikamim Jisis siir yai imiir wakaeyokna aingwo tibmiiyim, ya ini komii saeya ywowa mi kima wi paniina naingwowi, siyiu komii siir yayim Moses siya winkiyim, yim dimin komii rani, aniya? Niingaka. Tariinanin ti digworaekwowim, yim siyiu komii siir siyiumwokisiyiumwoin siir nanaakninkii haiginiugin. Iriig.

4

Adi Komii siya dimin whirki kimbukaramin Ebrahim siir dapkin.

¹ Ebrahim siya krīmiir hiriinan inkamaiggin mi siya Juda iikam krīmiir brougaekin. Mi krīma siirin wi paniina naingwowi mi siya Adi Komii siir siyiu komiiyin siir siyium panin paniina huimikainakin, siir whinkinsis haiginiuwamin, ha? ² Mi kaimwoki niuwi, Ebrahim siya siyiu komii siir siyupai siyupaiyim simiir sibgu api mi siirin wi dimin whirki kimbu karam ti dimin ima nwowi mi siya siir inig iirin wa ti hainan. Mi Adi Komii krīmiir Wanin siir whwonkam idain Ebrahim siya wi dimin whirki kimbu karamaeyin wi ta hiriinan saiirsi nwo rani. Niingaka. ³ Yokwo Komii saeya Ebrahim siirin hiniina boinka, Ebrahim siya Adi Komii krīmiir Wanin siir yai aiir wakaeyoknakin mi Adi Komii siya siirin dimin whirki kimbu karamae saiirsiyar nikiugin ⁴ Krīma ina ninokninkinim, inkamin inkam nwirni mi miriiyin mi umir ha haiiyin ta miya siya miriia saiirsi mi ti hiriinan umirim siya haiiyim, siya ti inkamin siirin hinda bi sib hauugin. Niingaka. Yo miya siya miriia saiirsi haiigin. ⁵ Mi inkam nwirkin siyiu komii siir mi aiir mirii karamae nwowi mi Adi siya ha kigi, siya ini siir yai aiiram naingwo tibmii kinim mi siya ti iikamim dimin biyieki naokingugunankaiyim imiirin wi ha dapi dimin whirki

bi kimbukim. ⁶ Mi biya Devidin yio iriipi hiriinan yaiya saiirar mi win boinkikin. Adi Komii siya krimiir miyim simiir bi kigikin. Niingaka. Mi inkamin siyu komii siir yaiyim simiir sibgu ap karamae nwowi mi iya Adi Komii siya siirin dimin whirkin kimbu karamae ha nikiuwi mi yio siya maingimaiga dwo. ⁷ Yaiya biya Devidki si win boinkiya yokwo Samni, siya hiniina win boinkikin, iikam whiekakim simiir dimin biyeyim Adi Komii siya haiyoprimdiyumiigiyim mi yim sima maingimaiga dwo. ⁸ Mi Adi Komii siya iikamim siyu biye napim simiirin wara kinawhiyemiyie boin karamae nwowi mi simiir boinwokiyopnatkaigi karam nwowi, yim ti iikamim maingimaiga dwo.

⁹ Mi tari Juda iikam miois kitiyopnir haiyim simasimar ti maingimaiga, aniya? Iye? Niingaka. Mi tari Juda iikamim miois kitiyopnir hai karamae nwowim yim sima ha timi maingimaiga, aniya? Krima Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir yaiyim simiir ti sibgu naingwo saeya hiniina boinikim, dimusi rani, Ebrahim siya Adi Komii siiram naingwo tibmiigin mi Adi Komii siya siirin dimin whirki kimbu karamae asi nikiugin. ¹⁰ Mi Ebrahim siya ini paniina ywowin Adi Komii siirin ti dimin whirki kimbu karamae naingwowin, ha? Mi siya tari miois bidi kitiyopnir haiyin. Niingaka. Siya miois bi niki kitiyopnir haigin mi Adi Komii siya siirin ha bi dapkin dimin whirki kimbu karamae mi ta saiir mhoyiya, siya miois haniingin kitiyopnir hai. ¹¹ Mi siya miois niki kitiyopnir hai karamaeyar niki owin mi Ebrahim siya Adi Komii siiramim saiirar naingwo tibmiigin. Mi Adi Komii siya ta saiirsiyar dapikiugin dimin whirki kimbu karamaeyin. Mi siya kamim miois kitiyopnir hai karamae nwowim simiir brougae asi nwokin. Mi ta simiir naingwo

tibmii mi kwoin whiruwa sima nwowa Adi Komii siirin mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya siir kwoinairga asi naingwo daphaiginiugin simiirin dimin whirki bi kimbugim. Ya ini diminin hindara priihauuwiyin ini siir hiriinan ywowin. ¹² Mi siya iikamim ti tariinan nwowim miois kitiyopnir haiiyim krimiir brougaekin. Mi siya ta miois krima kitiyopnir haiiya krimiir brougae saiirsi bi nwokin. Niingaka. Dimusi rani, krima siir yai aiiram naingwo tibmiigim biiya siya mi tira saiir hiriinan. Mi siya miois niki kitiyopnir hai karamaeyar niki owin mi Adi Komii siya siirin, siir naingwo tibmii aiir siya nikiugin dimin whirki kimbu karamaeyin. Iriig.

Adi Komii siya nimbina ya iikam whiekakim naingwo tibmiiyim simiirga

¹³ Bidi bidiniyarin Adi Komii siya nu whiekakim mi iikamim Ebrahim siya mi siir yinie ikim, simiir nimbingik sima kigrirao irkakim. Siya ta nimbina Ebrahim siirin, siyiu komiini siyiu siya sibgu apa saiirsi bi nimbingikin. Niingaka. Siya siirin siir naingwo tibmii aiirsiyar nimbingikin. ¹⁴ Mi Adi Komii siya iikamim siyiu komiini siyiuin siir napiyim simiirara nimbini iikamim hinda tindanim simiir kigrirkakamin mi siya ti iikamim siiram naingwo tibmiiyim simiirin wi panina naingwowi, yim simiirin dimin karamaeka, aniya? Mi ti simiir naingwo tibmiiya mi ta simiir nimbina ya wi dimin komii nwo rani. ¹⁵ Dimusi rani, krima dinokninkin siyiu komii siir siyiuin, yio krimiir dimin biyieyem simiir nisiimauugin Adi Komii siya yipiki ti siyiu iir nini kibiri wi siirsi nonkwobumbuninkini mi ti siyiu komiiyin siya nwo karamkiswo mi wi dimin whirki di nomokouwi, wi hindara pi priidiraerarkaeyamin.

¹⁶ Ti digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim, iikam krima haiyam, krima simiirin wa haii. Dimusi rani, krima

siiram naingwo tibmiigim. Yio siir siyiu komii iir napni dimin tani. Niingaka. Adi Komii siya ti digworaekwowim krimiirin hendarar prii hauugin, siya hiriinan minsi tirkin, siya siyiu miyik krimiir tir haiginiugin. Mi ti Ebrahim siir isidin, krīma wi ti digworaekwowim simiir haii. Yio krīma krīma rani. Niingaka. Ti digworaekwowim biya siya nimbiniim, wi iki iikamim hinda tindanim, yipiki siiram naingwo tibmiiyim, wi simiir warar ninkin hauuwi. Ya aknainan krimiir niisimauga biya brougae Ebrahim siya tira sair hiriinan. ¹⁷ Yokwo Komii saeya Ebrahim siirin hiniina boinka. Kara Adi Komiigin, kara kiriirin wi iikam whiekakim hinda tindanim wi simiir brougae nokmwın ohaiginiuwi. Mi Ebrahim siya krimiir biigi biyan brougae asi nwokin. Dimusi rani, krīma siir yai aiir wakaeyokna apkim. Siya ti Adi Komii iirimim minam naingwo tibmiigin, iikamim naokaowim simiirin wi siya swoki hidninsiin idwowi mi sima wi omwaiyar swoki waiyai. Mi digworaekwowim, siya boinim nimbini karam nwowim, yim wa mi imbiyami. ¹⁸ Ebrahim siya ini warar iki whaowaeyin, ti digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim sima wi paniin paniina nimbiyami mi siir naingwo tibmiiya ha naingwowi, ti digworaekwowim wa nimbimbiiyami. Siya hiniina naingwo tibmii, siirin wi Adi Komii siya nokmwın okwo haiginiuwi, iikam whiekakim hinda tindanim simiir brougae nwowam. Adi Komii siya Ebrahim siir boinki Ebrahim mhoiia kiriir isidin wi kasakasa nwo rani. ¹⁹ Ebrahim siir biewiyim, kamairim iriyarnanairgim, (100) mi siya ha naingwowi, siya wai biyie bidi ywowin, siir naoni iya ini kingiin nwowa. Mi siir wiga Sera saeya iriipa hiriinan waibiyie bidi mi owa, saeya wi yiiniekak nwo rani. Mi siir naingwo tibmiiya, siya naingwo tibmiiya Adi Komii siir yai aiiram mi dimin taemin whiekakim ya kinisu karamaeka. ²⁰ Siya ha bi

naingwokin, ti diminin Adi Komii siya nimbiniin siir, siya wi tir tani. Niingaka. Siya hiniina bi naingwokin. Mi siir kwoinin bi naingwo owouugin Adi Komii siir yai aiirin mi siya Adi siirin hiriyar mi okboinprapas mi siya hiriyar yaingwo Adi Komii siya siirin yinisim yinkamiyinin wa hauwi. ²¹ Ebrahim siya ha naingwo aingwo tibmiigin, Adi Komii siir kirieya wi digar nwowi mi siya kwoin whiskak bi nwokin. ²² Mi Adi Komii siya Ebrahim siir naingwo tibmiya hiriinan kigiyin mi siya siirin dimin whirki kimbu karam asi nikiugin. ²³ Ta yaiya Yokwo Komii saiir nwowa, Adi Komii siya siirin, dimin whirki kimbu karam Ebrahim siirara biri boinkin. Niingaka. ²⁴ Ta yaiya krimiir warar boinka, Adi Komii siya wi krimiir warar nikiuwi, dimin whirki kimbu karamin. Dimusi rani, krime siiram naingwo tibmiigin, yipiki Jisis Krais siirin siya hidninsiin idwokin ie hirankin krimiir Yaowae Adin ninomor kouwanin. ²⁵ Adi Komii siya Jisis siirin nua tiriirin minam nikropki iuugikin nu tir nauuni aoniyam krimiir dimin biyeyim simiir haiyopridiyumiigiyim. Mi Adi Komii siya siirin ie hirankar swoki hidninsiin idwo mi siya ini omwaiyar swoki waiyan. Mi Adi Komii siya krimiirin dimin whirki kimbu karam asi nikiuwi. Irig.

5

Adi Komii siya kimiirin dimin whirki kimbu karam dapaiginiugin

¹ Krime iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiikim mi ta hiriinan saiirsika, ta ii aiirin Adi Komii krimiir Wanin siya krimiirin wi dimin whirki kimbu karam saiir nikiuwi mi krime wi iripar nongwomamair aei. Dimusi rani, ti digworaekwowim krimiir Biyan Inkam Komii Jisis Krais siya tirkim krimiiram. ² Mi iya krime Jisis Krais siirim

naingwo tɪbmiiyɪm mi tɪ siyɪuɪn Adi Komii siya bɪdi hai-waakiyɪn krɪmiir siyɪu ɪiir niyok haigɪniuwiyɪn krɪma Adi Komii siir naingwobumbu aɪr haiyam. Mi ta hiriinan sai-irsika, krɪma wɪ dimɪn ɪiiramar nikwokwonanaekaigi Adi Komii saika nongwomamaɪr aeyokiyokiikaeyamam. ³ Mi krɪma tɪ dimɪn ɪmiiraram kipi maɪrgɪmaɪrga. Nɪngaka. Krɪma hikpai hikpaiyɪm krɪmiir nimbiniyɪm, simiiram warar timɪ maɪrgɪmaɪrga. Dimusi rani, krɪma ina ninoknɪnkɪnim, krɪma hikpai hikpaiyɪm wa haii mi tɪ hikpai hikpaiyɪm krɪmiir mhi kwoɪnim wɪ simar kɪnsiis haigɪniuwɪ. ⁴ Mi krɪma kɪrie hiriinanar nwoyokiyokii mi dimɪnpai dimɪnpaigi krɪmiiram kinanankɪuwɪ mi Adi Komii siya krɪmiirin wɪ dimɪn whɪrki kimbu karam nikɪuwɪ. Mi hiriinankɪ niuwɪ krɪma wɪ Adi Komii siya nimbiniɪm dimɪnpai dimɪnpaiyɪm wɪ simiiramar nikwokwonanaeikaigi. ⁵ Mi krɪma hiriinan naingwo tɪbmii mi krɪmiir naingwo tɪbmiiya saeya wɪ kɪgugu ɪuguski rani. Nɪngaka. Dimusi rani, Adi Komii siya naeyɪu miyɪkɪn krɪmiir bɪdi hauugiyɪn. Mi Adi Komii siir naingwokwowa wɪ krɪmiir mhi kwoɪnau nwoki okiyɪm. Mi hiriɪyar nwoyokiyokii mi krɪma wa ninoknɪnkɪnki tɪ Adi Komii siya nimbiniɪm dimɪn taeminɪm krɪmiiram wa nimbiam kiini.

⁶ Mi krɪmarɪn ɪni kɪrie karamaeyar ywowɪm, Adi Komii siir whwonkam idain, dimɪn whɪrki kimbu karamaeyɪn. Mi ɪiya Adi Komii siya nɪmbingiya Jisis Kraisiya naowana, iikam hɪnda tɪndanɪm dimɪn biyɪe biyɪeyɪm simiirsi, simiir whɪnkɪnsiis haigɪniuwam. ⁷ Mi tari krɪmiir nwɪrki siir piu aɪirsi bɪ naingwoyɪmiyokɪn inkam miyɪk nwɪrnisi naowɪm. Aniya? Nɪngaka. Mi inkam wadiyɪn iikam whɪnkɪnsiis haigɪniuwiyɪn mi inkam nwɪrki siiram naingwokwonanaei, ɪni mi owɪn, tɪ hiriinan inkamɪn siyar mi owɪm siir hik aɪirsiyɪn. ⁸ Mi krɪma iikam miyɪk

rani. Mi iya krɪma dimin biyeyakar niki owim mi Jisis Krai siya ini krɪmɪrsiyar mi aowin. Ti hiriinan siyiuin Adi Komii siya krɪmiir niisiimauugin, siya krɪmiiramɪn nhami nhami naingwokwonanae rani. ⁹ Krai siyar nao iskikin krɪmiirsiyin mi siir nhieya ha naokiinaiiniya mi krɪmiirin ini saeya yinaki iskiyin. Mi ta hiriinan sai-irsiyar nikiugin, Adi Komii siya krɪmiirin dimin whirki kimbu kamaeyin. Mi kima panina naingwowi, siya tari kirie kamaekin, krɪmiirin wi siya whinkinsiis haiginiu rani, dimin biye biyeyim krɪma tirim, simiirsi nan-maiwarkainaei, mhoiya Adi Komii siya iikam biyeyim simiir nonkwobumbuninkini, ha? ¹⁰ Biya krɪma iikam miyik miyiknan bi nwokiyamkim, krɪma Adi Komii siir sau omom nwokim. Mi siir yinisimin Krai siyar naowin mi krɪmiirin iripa siyar yinkiamasu haiginiu Adi Komii saikan. Mi tariinanin, krɪma tisi Adi Komii saikar nongwomamair aeyim mi krɪma bidi yinokninkinkiyim mhoiya krɪmiirin wi Adi Komii siya nikiunami ninomor koua hiriir. Dimusi rani, Krai siya ie hiranki minam ninsiin idwokin krɪmiir whinkinsiisam. ¹¹ Ta sasa rani. Niingaka. Dimin whirin krɪma saika nongwomamair aeiya yio siya, krɪmiir Adi Komii wadekiwadeyin. Dimusi rani, ti dimin miyik miyikim krɪmiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siya tirkim krɪmiirin Adi Komii saika ninkiamasu haiginiu. Iriig.

Ta yaiya Adam Krai sowiir boinka.

¹² Krɪma dinokninkin bidi bidiniyarin, biigi biyan inkamin ti nu iir nwowin Adam siyar tirkim, dimin biyeyin mi siya ina yaonamin. Mi siyar tirkiya dimin biyeya ina yisininkikinkiya kii auni haniin iki iikamim hinda tinda nwowim simiir. Mi nim krɪma iripi hiriinan warar mi aowi. Dimusi rani, nim krɪma siir kigna tirkim ti hiriinan siyiuim. ¹³ Siyu komii siir siyiuin

bi niki imbiyamkin ti nu iirin mi dimin biyieya ya ha nwoka. Mi Adi Komii siya dimin biyie sima tirim simiirsi paniinsi boinwokiyopnatkaigisi. Dimusi rani, siya ti siyu komiini siyuim Moses siir bi niki hauugin, siya winam. Mi sima siyuin Adi Komii siir wakaeyok-naeyin, siir paniinsi yinokninkinsi. ¹⁴ Iikam nhirim siyu komii saika bi nantamyiryirkim Adam siya nantamyiryira sair hiriinan mi ti naoni siyuin ini sima warar mi inkin iniyopkwona. Adam siirin aknainan min iisimauugin Jisis siir, yipikin mhoiia nitandin. Mi naoni siyuin Adam siir hirankar nwobwakainaniyin ini Moses siir tirar yadigniyin. Mi ti naoni siyuin Adi Komii siyar boinkiyin ini iikam whiekakim sima warar mi inkin iniyopkwonan. ¹⁵ Mi dimin biyeyim Adam siya tirim mi dimin miyik miyikim Adi Komii siya priihauuwim sima iripa rani. Niingaka. Krima bidiyar yinokninkinim iikam whiekakim wa naokaowi yim dimin biyeyim Adam siya tirkiyim simiirsiyar naokaowi. Mi krima ina ninokninkinim, Adi Komii siya krimiiram nhami nhami naingwokwonanaei rani mi ta siir naingwoyimiyoaka krimiirin hindara priihauugikin. Dimusi rani, ti diminin ti inkam nwiruwan Jisis Krai siyar tirkin. Mi ta naingwoyimiyoaka, ya whwomoni rani, ya ini ti dimin biyeyim Adam siya tirim simiir haibura. Mi ta naingwoyimiyoaka ya iikamim siiram naingwo tibmiyim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigika. ¹⁶ Mi ti dimin biyeyin, ti inkam nwiruwan Adam siyar tirki iskiyin Adi Komii siya ha boinkikin iikam whiekakim wi sima warar ninkin iniyopkwonaei, ti naoni nonkwobumbunkina. Mi ti inkam nwiruwan Jisis Krai Adi Komii siir naingwobumbuwa saeyar nimbingikin, iikamim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam. Mi diminim Adi Komii siya tirim, yim Adam siirin simaka

bi namasugin, yim ini simakisimar ywowim. ¹⁷ Mi ti inkam nwiruwan Adam, siyu biye sasar tirki iskiyin mi ta dimin biyeya iikam imiirin ini ini haniin saeyar kwirii idwokaigiya mi ti siyairgin iikam ima naokaowiyin siyuin. Mi ti inkam nwiruwan Jisis Krai siir miya Adi Komii siya iikam imiirin ta naingwoyimiya hindara priihauugiyam tiri. Mi siya simiirin wi dimin whirki kimbu kamae nikiwi mi sima ninomor kou hirin, wi wadiyar nwoki ongwomamair aekiyamim inokinokin. Mi digworaekwo whiekakim simiirin wi simar kigirkaki. Mi hiriinanki niuwi mi tari Jisis Krai siir miya ini Adam siir siyuin siir haiburin.

¹⁸ Mi bidi bidiniyarin, ti inkam nwiruwan Adam, siyu biye siyar tirki iskiyin mi Adi Komii siya ha boinkikin, iikam whiekakim wi sima warar ninkin iniyopkwonaei, ta naoni nonkwobumbuninkina. Mi ini hiriinankinar ywowin mi miyika ti inkam nwiruwan Jisis Krai siya miriia. Mi iikam whiekakim, yipiki Jisis Krai siiram naingwo tibmiyim Adi Komii siya simiirin wi dimin whirki kimbu kamae nikiwi. Mi sima wi wadiyar sibgu ongwomamair aekiyami, inokinokin. ¹⁹ Mi bidi bidiniyarin ti inkam nwiruwan Adam Adi Komii siir yai aka siya nantamyiryirkin. Mi siyu biye ha tirkin mi ti siyuin dimin biye tiriyin ini iikam whiekakim sima warar yinkin hugiyiskainan mi yim sima ini ti iriipi hiriinan siyu biye siirar mi tiriyokiyokiyamim. Mi ti inkam nwiruwan Jisis siyar sibgu wakaeyokna apiskiia siir yai aiir mi Adi Komii siya iikamim, yipikin Jisis Krai siiram naingwo tibmiyim simiirin dimin whirki kimbu kamae asi nikiugim.

²⁰ Adi Komii siyar hauugin siir siyuin iikam imiirin, simiir dimin biyeyim simiir nisiimauuwam, sima kasakasa rani. Mhoiya Adi Komii siya simiirin dimin

miiyik miiyik imiirar yiisiimauu mi ti dimin miiyik miiyikim ini ti dimin biyieyim sima tirim simiir haiburin. ²¹ Mi ti dimin biyieyim sima tirim, iikam imiirin ini ini haniin simiir warar yinkin kwirii idwokaiyin. Mi siyiu whirin, Adi Komii siya niisiimauuwun yio hiniingin, siir naingwoyimiyoika iikamim simiirsi mi siya mi tirkiya krimiirin dimin whirki kimbu karamae, ta miya Jisis Krais siya tira mi krma wi omwaiyar waiyayokiyokiii. triig

6

Krma Krais saika bidi yaonamim

¹ Mi kima paniina naingwowi, ha? Krma siyiu bibiyie whiekakar ti diriraerarnanaei mi Adi Komii siya wi krimiisi nwoki naingwoyimyoknanaeyim. Mi krimiir dimin biyieyim wa nwoki haiyoprindiyumiigiyim, aniya? Niingaka. ² Krma ini inkam wiirnan ywowim. Mi krma siyiu biyieyim simiir bidi haiburgigim mi krma wi ti siyiun siir swoki apmimin tani. Niingakiniingaka. ³ Mi tari kima bidiyar yinokninkinim, biya krma Krais saikar nitinakiugim mi sima krimiirin op bidiyar baptais haiginiuwim ya tariigina ini Krais saika naonamni haniin ywowa. ⁴ Sima krimiir bidi baptais haiginiuwim mi ta sima baptais haiginiua ya ini krais saika naoni haniin ywowa. Mi Adi Komii siir kirieya Jisis Krais siirin ie hirankar swoki hidninsiin idwokin mi siya ini omwaiyar swoki waiyan. Mi ti hiriinan siyiun nim krma iriipi hiriinan ie hirankar mi insiin idwokim. Mi ini omwaiyar mi waiyam mi krma wi siyiu miiyik miiyikim simiirarar napi.

⁵ Yio ini ti siir kirienan ywowin. Biya krma Krais saikar niki amasukikininim mi saika niki inkin aonam. Mi mhoiia krma saikar namasukikini mi krma wi omwaiyar swoki waiyayokiyokiii siir hiriinan. ⁶ Krma bidi yinokninkinim,

krimiir biyan kwoin biyeyin yio bidi yaonamin paeyin hiiniya nironinkinin siir, Jisis Kraisa saika. Siya dimusi bi naonamkin, siya minsi naokin, ti kwoin biyeyin krimiir nipiyaokiiyin dimin biye tiram, siirin wi Adi Komii siyar nwoki onkwobumbuninkinim. Mi hiriinanki niuwi, ti kwoin biyeyin krimiirin wi siya kiyopiyaokinam tani siyu biye tiramin. Niingaka. ⁷ Mi inkamin naonamiyin siir hiriinan nwowiyin inkamki mi ti siirin saeya bi swoki boinwokiyopkaigiikin swoki kiyopiyaokii rani. Niingaka. ⁸ Ihi, kaimwoka, krima Kraisa saika bidi yaonamin mi krima hiriinar naingwowa, ⁹ Krima bidiyar yinokninkinim, iya Jisis Kraisa siya naonama mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwokiya ie hiranki siirin wi saeya swoki nonkwobumbuninkin tani. Niingaki, niingakiinga ¹⁰ Jisis Kraisa siya kwirkikwiruwa minam naokin dimin biyeyim iikam ima tirim simiirsi. Mi tariinanin siya ina nwowin mi Adi Komii siir dimin taeminim ta mi kwiruwa siya sairar mirii digi iskiyin, ini siyar yanaakninkii haiginiuin. ¹¹ Mi wim ti hiriinan kwoin iirar timi aingwo, wim kima ini naoni piunan ywowim kimiir biyan kwoin biyeyin yio bidi yaonamin mi siya wi kimiir swoki kiyopiyaokii rani. Niingaka. Kima Kraisa Jisis saika bidi yamasukikinim mi krima omwai di waiyayokiyokiii, krima Adi Komii siirsiyar waiyaiyokiyokiii.

¹² Mi hiriinanki niuwi, kima ti dimin biyeyim simiirin kintintinu. Mi kima ti dimin biyeyim kimiir kwoin ieya tiram naingwowyim simiirin haimiisima kipi swoki kiwaki. ¹³ Mi kima kimiir iga iin minim dimin biye tiram kipi kiwaki. Niingaka. Mi kima kimiir piu irkaka, Adi Komii siirarar hauugi iski, siya siyar nwoki kigrairao irkakim mi krimiirin siyu miyik tiramin wi siyar nwoki whinkinsiis haiginiuwim. Mi wim kima ini naoni piunan ywowim, kimiir Adi Komii siyar hidninsiin idwokin ie

hirankin. Mi kima, kimiir piu irkaka siirarar hauugi iski. ¹⁴ Kimiirin nu tiran dimin biyieyim sama kipi swoki ipiyaokii. Niingaka. Dimusi rani, kima siyiu komii siir siyiuin siir aowa nwo rani. Niingaka. Kima wi Adi Komii krimiir Wanin siir naingwoyimiyoaka saiir aowar nwoyokiyokiikaeyami inokinokin mi dimin biyieyim wi krimiir niyopakaiyiu rani. Niingaka. Iriig.

*Kr*ima siyiu miyik imiir sibgu ap

¹⁵ Mi krma pi dimu tiri, ha? Mi krma siyiu komii siir haiburgi mi krma Adi Komii siir naingwoyimiyoaka saiir aowa nwowi mi krma dimin biyieyim wi hiriyyar pi tiryokiyokiikaeyamin, aniya? Niingaki, niingaka! ¹⁶ Kira ti dimin iir bidi yinokninkin kiin. Mi iya kima inkam nwinnyam kiwakiyim mi siya miriyyam mi kimiir kouwin pi kou siyar mi owi mi kima siirar timi wakaeyokna mirii mi kima dimin biyie imiiram kiwaki mi kimiir kouwin wi simar mi owi mi wim kima wi simiiramar mi mirii. Mi kima Adi Komii saika aru aru ha nwokii mi kima ha natisir whaowae kaiyiuwi mi kima wi hindara kigugu iuguski. Mi Adi Komii siya ini kimiir kou nwowin mi kima wi siiram mirii mi siir whwonkam idain kima wi dimin whirki kimbu rani. Mi kima wi omwaiyar waiyayokiyokiikaeyami. ¹⁷ Biya kimiir kouwin dimin biyie imar nwokim. Mi tariinanin kima Adi Komii siirin boin wadie prasae kipi nwoki. Dimusi rani, ti dimin hiriinanin siyar diguguskikim mi tariinanin kima yayim sama boinmimauuwim Jisis Kraiis siirim simiir wakaeyokna, simiir bidi wakaenonkworinuwim. ¹⁸ Mi iya kima dimin biyie saiir inar niki owa mi Adi Komii siya kimiirin saiirar nanmaiwarkainakin. Mi tariinanin kima ini siyiu miyikin Adi Komii siirin dimin whirki kimbu karam nwowin, ini siir nwowim. ¹⁹ Kara kiimiramini iki yai boskwonauwanin simiir boinam bi nitkin. Dimusi

rani, kima Adi Komii siir digworaekwowim simiir bi ninomokninkin digim. Mi biya kima niki kiwakiya mi kimiir iga ini hinda tinda iki okwokiyim. Ti siyu biyie hiniinim sim tiram, hii nanae mi hii tauae mi iki siyu bibiyie nhir ikim. Mi ti hiriinan siyuin, kima mi kiwakii mi kimiir iga inim wi dimin miyik miyikim simiirar tiri.

²⁰ Mi biya kimiirin dimin biyie imar niyopakaiyuwa mi wim kima rirmiyya bi nwokim siyu miyikin siir aowa. Niingaka. ²¹ Mi biya ti digworaekwo biyie biyeyim kima niki tirakaiyuwim mi tariinanin kima ini nididgak swoki amwoiim. Mi ti digworaekwo hiniinim sima kimiir bidi whinkinsiis haiginiuwim, aniya? Niingaka. Yim ti hiriinan siyu bibiyeyim yim sima, kima kigugu iuguskiyanim. ²² Mi iya dimin biyeyim sima kimiir kou nwowa mi tariinanin kimiirin Adi Komii siyar nanmai-warkainakim. Mi ini mi owin, kima siir aowa mi owim. Mi hiriinan ha mi owi, kima wi saikar nongwomamair aekiyami inokiniinokin. ²³ Mi kima dimin biyeyim simiiram kiwakii, siyu biyie kima tiram mi mhoiyya kima wi dimu dimin haii, ha? Tiriiginim, yim kimiir swoki onkwobumbuninkin iuguskii, Adi Komii siya ti inigak nwoyokiyokiiya sairin hindara priihauugikin iikamim yipiki krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiyim mi saika nitinakiuwim. Iriig.

7

Mhi wini siyugin

¹ Ti akamim, kima siyupai siyupaiyim bidiyar yinokninkin digim. Mi ti yayim kara mi boinmimauuwim kima simiirin bidi mi inokninkinim. Mi iikam kimiir kouwin ini siyu komii siyar yowiskiyin mi siya kimiirin wi nokpaokii rani. Niingaka. Wi kimar naobudgi. ² Kara boiniyo yai kwira pi kimiir boini siyu komiiyin yio

hiniina boinkin, iya wig saiir kamin omwaiyar niki waiyaeiyin mi saeya siyakar dwo. Mi iya siya naonami mi ti siyu komii siir siyuin saiirin wi siya nikidu rani. Niingaka. ³ Mi saiir kamin ha niki owi mi saeya inkam nwirni piu ha nini owouwi mi siyu komii siya ha boinkin, ta wig hiriinana ya kam nwiruwani wig rani. Niingaka. Mi iya saiir kam ieya naonami mi saeya kam nwirni piu ha nini owouwi yio ti hiriinan siyuin yio yai karamaeka. ⁴ Ti kariir akamim wim kima ini siyu hiriinanin kara nikri boinin ini siir hiriinan ywowin. Wim kima Krai saika namasukikinim mi ini paeyin hiiniya nirioninkinini siya naonamin ini saika yinkin aonamnan ywowim. Mi wim kima ini naoni piunan ywowim mi ti siyu komii siir siyuin wi kimiir haiginikou rani. Mi wim kima ini Adi Komii siir yowim yipikin Jisis Krai siir hidninsiin idwowin ie hirankin. Mi wi hiriinan saiirsiyar mirii siir mii miyik miyikim. ⁵ Biya krima, krimiir kwoin imiirar napkim mi ti siyu komiiyin dimin taeminim sim nikiduwin mi krimiir kwoin iirin siyar swoki kiyainamkin, siyu bibiyie tiramin. Mi mhoiia ti siyu biyeyin krima tirin, krimiirin wi siyar swoki onkwobumbuninkin haiginiuwi mi krima wa kigugu iuguskii. ⁶ Mi iya krimiir kouwin ti siyu komii ieya nwowa mi krimiirin Adi Komii siyar ini anmaiwarkainaki. Mi krima hiriinana nwokiswo mi krima wi naoni piunan pi ywowin ti siyu komii siirsiyin. Mi ta Adi Komii siiram krima miriia, ya krima miriia biyan siyu komii siir yai aeya boinkiya ya saiir hiriinan tani. Niingaka. Krima Adi Komii siiramin siyu winin siir mirii siir naeyiu ieya boinkiyin. Iriig.

Dimin biyie saeya nonkwobumbuninkin haiginiugin

⁷ Mi kríma pí paníina paníina boini, ha? Mi kríma wí hiníina boini, siyú komiiyín, yío ini biyieki biyie ywowín, iyie? Níingaka. Mí siyú komii siya krímiir níisiimauu karamkiswo dimínim siyú bibiyie tíriyím simiirín mí kríma wí paníina pí yínoknínkinín, píki hiníin dimín íkím siyú biyie tíriyím mí píki hiníin siyú íkín, siyú míiyík tíriyín, ha? Mí siyú komii siya krímiirín hiníina boínkíkíswó, kima inkam nwírni dimínám kípi kígmair mí kríma wí paníina pí yínoknínkinín. Tí dimínín, siya dimín biyieki níuwi, ha? Krímiirín siyú komii siyar níisiimauugin. ⁸ Mí íiya siyú Komii siya tí híriinan dígworaekwowím simiir níkiduwiyím, yím tíriiginím yí krímiir níisiimauugin píki hiníin dimín íkín siyú biyie tíriyín mí tí siyú biyie híriinanín. Kariir kwóinín, pí híndara níkwokwówi, dimínpai dimínpaiyím simiiram kígmairím. Mí siyú komii siya nwo karamkiswwo mí kara wí ha dí nínoknínkíní, tíriiginín yío dimín biyiekin. Níingaka. ⁹ Bíiya karar nwowa kara tí siyú komiiyín siir háimiisíma bí swókí inoknínkín míimínkín. Níingaka. Mí kara siyú komii siir siyú íir paníinsi yínoknínkíní mí mhóíiya siyú komiiyín há nímbiníyín mí karar wakaeyín mí tí nuán dimín biyie biyieyím, kariir kwóinín ini simiiramar íkwokwonámín mí ini tí dimín biyieyím ini simiiramar kígmairnamím. Mí kara ína nínoknínkinín kara siyú biyie bídí tírín mí kara wí kápí naowí. ¹⁰ Kíma bídí yínoknínkiním tí siyú komiiyín Adí Komii siya háuugiyín, yío tíriiginín siya mínám náingwókin wadíe kríma nwowám. Mí krímiir whínkínísiis háigíníuwím yío tíriiginín, yío kariir níisiimauugin, kara inkam pái rání, kara dimín biyie tírínkín mí kara wí kápí naowí. ¹¹ Kariirín tí siyú komii íeya níkpítmaigin siyú biyie tíramín mí tá dimín biyieya kariirín wí saeyar bóinmauugiyú aowí.

¹² Kríma ína nínoknínkiním tí siyú komii siir

yaiyim, yim dimin whirki bi kimbugim ini wadieki wadiekinar ywowim. Yim Adi Komii siyar hauugikim. ¹³ Mi hiriinankiswo ti siyiu miyikin kariirin wi siya boinmauugiyiu aowi, aniya? Niingaka. Dimin biye saeya tirkin mi kara siyiu biye saiir siyumwokisiyumwoim wi siir nwoki sibgu inokninkinim. friig.

Krimiirin dimin biye saeya nonkwoninwomwiirninkin.

¹⁴ Krima bidi yinokninkinim siyiu komii iirin Adi Komii siir naeyiu ieya hauugin Moses siirin, siya winkiyam. Mi hiriinanki niuwi mi ti siyiu komiyyin wi dimin whirki kimbu rani. Adi Komii siir hiriinan mi an tari ini inkamin hindara sipimiyokaeyamiyyin ini siir hiriinan ywowin. Mi kariir kouwin ini dimin biye saeya ywowin mi kara wi ti siyiu imiir nap rani. Niingaka. ¹⁵ Kara bi ninokninkin ti siyiu hiriinanin kara tirin. Mi ti dimin miyikin kara tiram naingwowim mi kara pi tir tani. Niingaka. Kaimwoka, ti siyiu biyeyim kara tiram naingwo karamae nwowiyim, kara simiirin pa tiri. ¹⁶ Mi iya siyuin kara tiram naingwo karamae nwowiyin, kara siir tiriym, yio tiriiginin siyiu komii siya kariirin siyiu wadiekiwadie iirar niisiimauugin ¹⁷ Mi tariinanin kara ini haini yinokninkinyyin ti hiriinan siyuin karar bi tirkin. Niingaka. Yio dimin biyeya kariir kwoinawu nwokaiya saeya nipiyaokiigin ti siyiu iir tiram. ¹⁸ Kara bidi yinokninkinyyin, ti kariir kwoinin, kariirin wi siya nikpitmai rani, siyiu miyik tiramin. Niingaka. Kariir kwoinin siyiu miyik tiramin ina naingwowin mi kara hiriinan tirim wi dig nwo rani. ¹⁹ Kaimwoka, siyiu miyikin kara tiram naingwowyin, kara siir tirim pi dig nwo rani. Mi siyiu biyeyin kara tiram naingwo karamae nwowiyin mi kara siirin pa tiri. ²⁰ Ti siyiu biyeyin kara tiram naingwo karam nwowiyin mi kara siirin pa tiri. Yio tiriiginin karar bi tirkin. Niingaka. Dimin biyeya

kariir kwoin nau nwokaiya, kariirin saeya hopmimin tirkin. ²¹ Kara bidi kigin, ti hiriinan siyiuin ini kariir tir nwowin. Kara siyiu miyik tiramin ina naingwowin mi ti dimin biyeya kariir kwoin nau nwokaiya saeya kariirin kinirkin tani. Niingaka. ²² Kaimwoka, kariir kwoinin Adi Komii siir siyiu miyik iiramin, ini maigimaigra nwowin. ²³ Kara bidi yinokninkinin, ti kariir kwoin nau nwokaiyin siyiuin yio ini sa ywowin yio Adi Komii siir siyiu miyikin io saika nwowikin. Mi Kariirin pi sowar ninki ankii. Mi ti siyiu biyeyin kariir kou nwowin kariirin pi siyar kiyipsibgi haiginiuwi. ²⁴ Kara inkam paii rani mi kariir kwoinin whwokwoka bi nwowikin mi kara maigimaigra bi nwowikin kariir piua ini paenan yiwhirida. Mi kariirin wi nginga kinsiis haiginiuwi ti kwoinin kariir nikpitmaiyyin, siyiu biyie tiram siirsiyin, ha? ²⁵ Kara Adi Komii krimiir Wanin siir boin maigimaigraei Jisis Krai siirin krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya nikropkikin, kariir nanmaiwarkainaim, siya kariirin minam nanmai-warkainakin, ti kwoin biyeyin kariir kwoin nau nwokaiyin siir hiukmaigiyim. Mi kariir kwoin komiiyin Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apim tiri. Mi ii nhirim ti dimin biyeyim kariir kwoin nau nwokaiyim, kariirin pi siyar mi ikpitmai ti nuan digworaekwowim simiir tiram. Iriig.

8

Krais siya haiyoprindiyumiigikim krimiir dimin biyeyim. Mi krimiirin Adi Komii siir naeyiuin siyar swoki hauu.

¹ Mi ta saiirsika iikamim yipiki Jisis Krai saika namasukikinim, yim wi yaigak wara nwo rani mi wi nonkwobumbuninkin tani, dimin biyeyim krima tirim simiirsiyin. Niingaka. ² Dimusi rani, kara tariinanin Krai Jisis siirgin, kariirin dimin biyeyim mi naoni

siyü ikin, siir hiranki siya nanmaiwarkainakin. Mi tariinanin kara ti siyü hiriinanin simiir swoki o rani. Niingaka. Kariirin Adi Komii siir naeyüin siya bidi hauuwün siyü miyikin mi kwoin budin omwai waiya yokiyokiiyin siirin. ³ Mi ti krimiir kwoin biyie hiriinanin, Adi Komii siir siyü komiiyin krimiirin wi iikam miyik siya nokwo haiginiu rani. Niingaka. Mi Adi Komii siya siir yinisim iir asi nikropkikin nua tiriirin. Mi siya ini krimiir hiriinanar yauuni oniyin, krimiir dimin biyie biyeyim simiir haiyoprimdiyümiigiyam Adi Komii sasar nonkwobumbuninkinakin ta siya naonama mi ini ta saeyar yokworipukimaigiya dimin biyie saiir kirie aiirin. ⁴ Mi siya hiriinan minsi tirkin, yipiki iikamkim krimiir kwoin biyie iir nap karam nwowim mi krüma wi Adi Komii siir naeyüin siir kwoin iirarar nwoki apim. Mi krüma hiriinan tiri mi krüma wi kirie kakar nwowi siyü komii siir yai imiisiyin. ⁵ Mi iikamim kwoin biyie siir kwoin iir napiyokiyokiiyim mi simiirin ini ti kwoin biyie ieyar kigirkakin. Mi iikamim Adi Komii siir naeyüin siir yai aiir wakaeyokna apiyokiyokiiyim yim simiirin wi Adi Komii siir naeyü ieyar kigirkak iskiyin. ⁶ Mi iikamim bidinan siyü biyie iiram naingwokwowyim siir napam mi yim ti iikam hiriinanin, yim wa naonami. Mi iikamim simiir kwoinin Adi Komii siir naeyüin, siir siyü iiram naingwokwo nanaeyin mi yo wi omwaiyar waiyayokiyokii. Mi siya wi iripar nongwomamair aekiyami Adi Komii saikan. ⁷ Mi iikamim bidinan siyü biyeyin siya kigirkakiyim yim ti hiriinan iikamim sima io Adi Komii saika nwoyokiyokiiyim. Yim sima Adi Komii siir siyü iir napim pi boriisopi. Mi sima kiriekaki waeyo siir siyü iir paniinsi yapsi. ⁸ Mi ti hiriinan iikamim simiir biyan kwoin biyie iirar napiyim mi Adi Komii siya wi simiiram maigimaigra rani. Niingaka.

⁹ Mi iikam kima tariinanin biyan kwoin biyeyin siir nwo rani. Niingaka. Tariinanin kima ini Adi Komii siir naeyiun kimiir kwoin nau nwokaiyin, ini siir kwoin iir napim. Yio tiriiginin simiir kwoinin ini haniin siya bidi kwirii idwokaiyin. Mi yipikin Jisis Krai siir naeyugin nwo karam nwowin, siir kwoinaiun yio ti hiriinan inkamin yio siir tani. ¹⁰ Mi Jisis Krai siya kimika nwowi mi kima saika namasukikini mi kimiir pua saeya wa naoki windi. Adam siir dimin biyeyim simiirsi mi kimiir kwoin budin yio wi omwaiyar waiyayokiyokiii, iya Adi Komii siya kimiir dapikuwi, siir whwonkam idain dimin whirki kimbu kamaeyin. ¹¹ Biya Jisis Krai siya naonama siirin Adi Komii siir naeyiun siyar swoki hidninsiin idwoki ie hirankin. Mi siir naeyiun kimiir kwoinbudnau kwirii idwokaii mi kimiir pua ha naonami mi kimiir kwoinbud iirin wi siir naeyiueyar nwowaiginiuwi omwai waiyayokiyokiyamin.

¹² Ti nomiyauwim krima diminin Adi Komii siir naeyiueya boinmimauuwim siyiu miyikim simiir sibgu wakaeyokna ap. Krima iki siyiu biyeyim krimiir kwoin nau nwokaiyim simiir kipi nap. Yim tiriiginim krima simiirin digiumii haimriiyugi. Yio ini diminin krima priihaiyin mi ini siir niyopkiyiuni hiniin yowin. ¹³ Mi kima kimiir kwoin biyeyin siir napi mi kima wi kimbi naokaowi. Mi kima Adi Komii saika wi aru aru nwokiyami mi Adi Komii siir naeyiun siya wi digar nwowi, kimiir whinkinsiis haiginiuwim. Mi kimiir dimin biyeyim kimiir kwoin nau nwokaiyim, wi siya haiyoprimdiyumiigi. Mi kima wi omwai Adi Komii saikar nwoki waiyayokiyokiyim. ¹⁴ Mi iikamim Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiun siir kigninkinkii, simiir mhi kwoin nau kwirii idwokaiyam mi ti hiriinan iikamim yim wi Adi Komii siir yinisisim kiin nwowi. ¹⁵ Mi Adi Komii siir naeyiun yipikin, krimiiram

nikropkiyin, krimiir mhi kwoinaw, kwirii idwokaiyam. Siya ta mhoiia Adi Komii siya nonkwobumbuninkini, krimiirin saiir boinididam bi nitkin. Niingaka. Siya krimiirin siir yinisisimnan nauuni diriraerarnikin siir kirieya krimiir whinkinsiis haiginiuwam. Mi krma Adi Komii siiramn wi hiniina nwoki ikiuwim, Adiyol Adiyol! ¹⁶ Adi Komii siir naeyiun siyar hiurworwokaii krimiir kwoin iirin. Mi krma pi hirii hiriyar naingwokwo kripkaii, krma siir yinisimkim. ¹⁷ Mi krma Adi Komii siir yinisim nwowi mi digworaekwo miyik miyikim, siya nimbinim krimiiram siya wi krimiir warar mi inkn sioitkin haiginiuwi. Mi ti digworaekwowim siya hauuwim Jisis Krai siir yim wi krimiir warar mi inkn hauwi. Mi iikamim krimiir nonkwobuninkinam tiri, Krai siir nonkwobumbuninkinam sima tira saiir hiriinan. Mi Krai siya mi krma, krma wi dimin miyikmiyik imiirar haii. Mi krimiirin wi siya hainan prapasi. Iriig.

Mhoiia krma wi dimin miyik miyik imiir haii. Mi krimiirin wi Adi Komii siya hainan prapasi.

¹⁸ Kaimwokikaimwoka. Krma bidi yinokninkinim mi krma ha bidi mi hidgiyim, mhoiia Adi Komii siya krimiirin wi dimin miyik miyik imiir niisiimauwi. Mi ti tariinan sima nonkwobumbuninkin haiginiuwim krimiir, ya dimin komii rani. ¹⁹ Digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim ini hindara nikwokwowim. Sima minam nikwokwowi, Adi Komii siya, siir digworaekwo whiekakim, simiir niisiimauuwim yipikin siir yinisimin siir. ²⁰ Digworaekwowim Adi Komii siya nonkwokwowim, sima miyiknan nwo rani. Dimusi rani, simiirin Adi Komii siyar tirbugikin. Sima, sima bi nwokim, hiriinanin. Niingaka. Adi Komii siyar tirkiyin mi sima ini hiriyar nwokripkaiyim mi Adi Komii siya minam naingwowi iikamim sima nonkworinukripkaiyim simiir

naingwo tibmii aiirin. ²¹ Adi Komii siyar boinkikim, digworaekwo whiekakim biyie nwowamin. Digworaekwo sima, sima bi tirbunakim, biyie nwowamin. Niingaka. Krima hiriyar naingwowi, ti digworaekwowim ti biyie nwokiyamim mhoyiya simiirin, wi Adi Komii siyar swoki grabi. Mi ti nuan digworaekwo biyie biyeyim wi simiir nonkwo rani. Mi mhoyiya simiirin mi Adi Komii siir yinisim ikin, krimiirin wi dimin whirkin kimbu rani. Niingaka. ²² Krima ina ninokninkinim digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim, sima ha mi kimpipisuwikim, wiga yinisim naokinaeiyia saiir hiriinan. Mi digworaekwo whiekakim, hiriyar ninouninkiyim mi tariinanin ini hiriyar mi inouninki kripkaiyim. ²³ Mi ti digworaekwowim Adi Komii siya nonkwokwowim sima, sima rani. Niingaka. Nim krima iriipi hiriinan Adi Komii siir naeyiutin siir bidiyar mi haiyin, dimin biyanin Adi Komii siya priihauuwun krimiir siir hiriinan. Mi nim krima iriipi hiriinan ina mi inouninkiyim. Mi krima Adi Komii siirima nwowi, iya siya krimiir diriraerarki, siir yinisim nwowam mi krima wi rirmiia nwokii mi krimiir piua wi dimin whirki kimbu rani. Niingaka. ²⁴ Mi ta krimiir nanmaiwarkaina ya krimiir naingwo tibmii aeyar nanmaiwarkainaka. Mi ta naingwo tibmiiya ya hinnga, krima hinda niki kaowi dimin taeminim mhoyiya nimbiniyanim krima niki hai karamae nwowim simiiram. Mi inkamin dimin nasae haigiyyin, yio siya dimin whiram bi swoki naingwowikin. Niingaka. ²⁵ Mi diminin krima kig karamae nwowiyin krima siir haiyamin, hindara kao.

²⁶ Mi ti hiriinan siyutin iya kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siiram saeya kirie nwo karam nwowi mi Adi Komii siir naeyiutin pa niti mi krimiirin pi siya nini kinsis haiginiuni. Mi iya krima nhwo dimin whiram

kwisboiniyim, Adi Komii siiram, krima ninokninkin tani siya pi paniin paniina namisi tiri. Mi iki kwoin ara krima pio, boiniyim krimiirin pi Adi Komii siir naeyiu ieyar hiurworwokai iskii, Adi Komii siirin. ²⁷ Adi Komii siya inkami kwoin kigikin mi siya ina ninokninkinin dimin siir naeyiu ieya tiriyan krimiir kwoinaw. Mi Adi Komii siir naeyiun krimiiramin pi siyar sriinanae iskii Adi Komii siiramin mi sowa pi kwoin whiruwar nwokii.

²⁸ Krima bidi yinokninkinin digworaekwo whiekakin krimiir nimbiniyim simiirin pi Adi Komii siyar niinikiriimdiyiu haiginkii miyik nimbiamim. Yipikin siiram naingwokwonanaeyim simiir whinkinsis haiginiuwam. Mi yipikin krimiir nimbingii, dimin taeminim siya naingwowim simiir tiram mi krima siir kwoin iirar timi wakaeyokna ap. ²⁹ Iikamim Adi Komii siya nimbiniim siir iikam nwowam krima ini siir yinisimin Jisis Kraisi ini siir hiriinan ywowim. Mi ti hiriinan siyiun siya iikam krimiir yaowae adnan asi nwowi. ³⁰ Mi iikamim siya nimbiniim mi ninokninkinin, mhoiya siir siyu iir sibgu api mi siya wi krimiiram nikiunaei siir siyu iir napim. Mi nim krima siya nikiugiiyim siir wakaeyokna apam mi krima siir whwonkam idain wi rirmiiyar nwowi mi nim krima wi siir yinisimnanar nwowi. triig

Adi Komii siir naingwokwowa wi krimiir haiburgig rani.

³¹ Mi hiriinankiniuwi, Adi Komii siya krimiirsi nwowi mi iikam nhirim io krimaka nwowi sima wi digidiga nwowi krimiir niyopakaiyiun, aniya? Niingaka. ³² Mi siya siir yinisimin siirin krimiiram nikropkiyim bi kisisirgin. Niingaka. Siya ini siirar mi ikropkiyin krimiir nanmaiwarkainaim mi takana ya mi komiiga siya digworaekwowim krimiir hauuwim tariinanin siir yinisimin wi dig nwo rani, niingaka siya wa hauuwi siir

priihauugiyin krimiir siir hiriinan. ³³ Mi hiriinanki niuwi krimiirin wi nginga boin hiuriyiuwi yipikin Adi Komii siya nimbiniim siir yinisim nwowamin, ha? Mi wi digar nwowi, nwrki hiriinan tirim, ha? Niingaka. Krimiirin Adi Komii siya boinkikin, dimin whirki kimbu karamaeyin.

³⁴ Mi krimiirin wi nginga boini hiniin, krima dimin biyie tiri iikamkim mi krima wi maeyauwa paeki niuwiya wi saiir nami, ha? Wi Jisis Krai siya tir tani hiriinanin. Niingaka. Siya bidi yaowin. Mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwo ie hirankar mi tariinanin siya ini Adi Komii siir ina inig miya nidwowin, maeyauwa inkam inig komiigakim sima nidwowiya saiir. Mi siya Adi Komii siiramin ini siir yinisisimim krimiiram kwisboinin.

³⁵ Mi krimiirin Krai siir naingwobumbuwa saiir hirankin wi nhiinga nispakii haii? Mi iya hiki krimiirin niti mi krimiir piuin kimpipisuwi mi inkam nwrki krimiir diriraerar bumbuwi mi iya krima mhiigi mi aowi mi yuis minam mi whaowaei mi iya yayigi krimiir mi imbiyami mi krimiir nisomaowam tiri mi ti hiriinan digworaekwowim krimiirin Krai siir naingwokwowa saiir hiranki wi sima namisi ispakii haii, ha? Niingaka. ³⁶ Kaimwoka, ti hiriinan digworaekwowim krimiirin ha nimbiamikim yayim Yokwo Komii saeya boinin simiir hiriinan,

krima kiriir iikam bidi ywowim. Mi inokiinokin sima krimiir ninkin aeyokiyok isomsom aokaowama tirikim. Mi sima krimiirin ini sibsibim sima nisomsom aokaowiyim ini simiir hiriinan kigin.

³⁷ Mi ti digworaekwowim simiir kipi naingwo, yim dimin komii rani, Krai siya krimiirsi naingwokwonanaeikin. Mi inokiinokin krimiirin simiir bi nwowamin Krai siya whindiraerar haiginiuwikin. ³⁸ Ihi, kara ina naingwo tibmii kinin krimiirin Adi Komii siir naingwokwowa

saiir hirankin wi dimin whirki swoki ispakii hai rani. Niingaka. Mi naonami mi tari saeya, aniya? Mi tari irkak piu nwowiya saeya, aniya? Mi tari paekwosim sima, aniya? Mi tari nu tiran biyan kamim sima, ha? Mi tari digworaekwowim ti tariinan nwowim sima, aniya? Mi tari digworaekwowim mhoiyya nimbiniyanim sima, aniya? Mi tari kiriepai kiriepai komii komiiyim sima? ³⁹ Mi tari digworaekwowim kou nwowim sima, aniya? Mi tari digworaekwowim nu aoki aowanim sima, aniya? Mi tari iki digworaekwo nhirim sima? Mi ti hiriinan digworaekwo whiekakim sima nispakii haiyim Adi Komii siir naingwokwowa saiir hiranki wi dig nwo rani. Niingaka. Krime ta naingwokwowa krimiir Yaowaeyin Krai Jisis siir hiranki haiga. Iriig.

9

Pol siya hik naingwoyimiyo k prasae bi haigin Isrel simiir iikamim simiirsiyin.

¹ Kara Krai siir inkamkin mi kara yaimwo imiirar boini, kara kimiirin niksisae yai boin tani. Adi Komii siir naeyiuin kariirin siyar hiurworwokai haiginiuwi mi ti yayim kara boinmimauuim ti digworaekwo simiirim yim yaimwo imairgim. ² Kariir mhi kwoinim inokinokin Isrel simiir iikamim simiirsiyin nap ouu prasae bi kinikin. ³ Mi kara siyu kakiswo, kara ha naingwowi Krai siya kariirin wi digiumii pi haimriiyugigin mi kariir igsopa wi siyar pi yokwokairinain mi simiirin wi ta sairsiyar pi yanmaiwarkainain mi kima kariir nomiiyauim mi kariir piugin aka, kima wi Krai siir nwo ki wakaeyokna apim. ⁴ Ti Isrelmi iikamim, Adi Komii krimiir Wanin siya kimiir bidi yimbiingiyin, siir yinisisim nwowam mi dimin kirie kirieyim paenan niuyaeyim kima bidi kigim. Mi siya siir siyu komiiyin siir siyuim kimiirar mi hauugin, siir

wakaeyokna apamin. Mi kima bidiyar yinokninkinim siyuin siir inig iir sibgu hainaniyin Adi Komii siya bidi whinkinsiis haiginiuwun mi wi siya mi nanmaiwarkainaei. ⁵ Mi bidi bidinan inkam komii komiiyim inigakim, kimiir yidiwi wanwiyaeiyim, wim kima simiir yiniekim, iya siya nua tirii nitin mi siya ini nuan iikamim krimiir hiriinanar yauuni oniyin. Mi digworaekwo whiekakim ini siyar kigirkak iskiyim. Mi krima inokininokin Adi Komii siir inig iir hainan iski.

⁶ Kara ha bi boinkin digworaekwo whiekakim biya Adi Komii siya nimbingiyim, kimiiram wi tir tani. Niingaka. Mi Isrel kimiir iikam whiekakim Adi Komii siya hiriyyar bi nimbin swokim siir isid kina nwowamin. Niingaka.

⁷ Whiekakim Ebrahim siir yiniekina rani. Dimusi rani, sima Adi Komii siir yai aiir bi wakaeyoknakim Adi Komii siya Ebrahim siirin hiniina boinkikin, isidin Aisakni isidin siir hiranki nitim yim sima kimiir isidin, yipikin wi kara hauuwi, kariir digworaekwo whiekakim simiir mi iki nhirim yim wi niinga nwowi. ⁸ Ta yaiya saiir yaimwokeyaimwowa ya hiniinga, Ebrahim siir isidin siir yinieyim, yim Adi Komii siir isid rani. Niingaka. Mi yinisimin Adi Komii siya nimbinin Ebrahim siirgisiir nhekar nwowam siir isidin sima simairgim Ebrahim siirgisiir yinisimim. ⁹ Mi Adi Komii siya Ebrahim siirin hiniina yimbingi, mhoiyya kiriir wiga Sera saeya wi yinpiugak sapi nwowi mi saeya wi yinisim yinkamiyin naokainaei.

¹⁰ Mi ta sasa rani. Niingaka. Rebeka saiir yinisim yinkamiyin nwisoyo iriipi hiriinan ad nwiruwaniyar yinisimko. Krimiir brougae waibiyeyin Aisak siirgo. ¹¹ Mi yinisim itmwoyino niki aokaina karamaeyar niki owo, Rebeka saiir mhinanau hirar niki okaiyo mi sowa dimin biyie mi dimin wadie ha bi tirko. ¹² Mi Adi

Komii siya Rebeka saiir boin, kiriir yinisim yaowaeyin yio wi nomousimin siir aowa nwowi mi siya wi siiram mirii. Tiriiginin yio krimiir niisiimauugin, Adi Komii siya siir kwoinkar nokmwın okwowikin inkamin siir yinisim nwowamin. Mi siyiun inkamki tiriya yio siir kwoin iir bi nikpitmaiigin. Niingaka. ¹³ Yokwo Komii saeya hiniina boinka, kariir kwoin komiiyin Jekop siiram nwokin mi siirin kara yimbın siya kariir yinisim nwowim. Mi kara Iso siiram bi naingwokin mi siirin kara yikropki niimaua.

¹⁴ Mi krıma wi paniina boini? Mi tarii Adi Komii siya siyu miyik bi tirkin krıma hiriinanar ti boin, aniya? Niingaka, niingakiinga! ¹⁵ Adi Komii siya Moses siir boinki, yio kariirar kwoinkin, kara inkam nwirni mi aingwoyimiyoiki mi siirin ha whinkinsiis haiginiuwi. Yio kariirar kwoinkin, kara iikam imiir mi whinkinsiis haiginiuwi. ¹⁶ Yio hiniingin, ti dimin hiriinanin, yio inkami kwoinki bi nwowikin miya siya miriıya mi siyu miyikin siya napin siirsi. Niingaka. Yio Adi Komii siir naingwoyimiyoika saiirar diminkin, iikam imiir nikiunamin. ¹⁷ Yokwo Komii saeya hiniina boinka Pero siirin nu Isip hiran inkam komiiyin nu kirgiraowiyin, kara kiriirin nu kirgiraolan inkam komii asi nokmwın okwo haiginiugin mi ti hiriinan siirsi nokmwın okwo haiginiugin, sima kariir kirie aiir kigin. Mi kariir inigin omom omomin wi siir nwoki haigin idwokiym. ¹⁸ Krıma dinokninkin Adi Komii siya inkam nwirni mi aingwoyimiyoiki yio siirar kwoinkin mi siya inkam nwirni mi okmwın antamiyiri, yio siirar kwoinkin siya siirin wi hiriıyar mi okmwın antamiyiri. Iriig.

*Adi Komii siya nonkwobumbun*inkin haiginiuwa mi siya whinkinsiis haiginiuwa sowa.

¹⁹ Mi kimiir nwirkin kariirin hiniina boini mi ta yaiya saeya kaimwokiniwu mi Adi Komii siya hiniina dimusi boinkin inkamin dimin biye diraraerarin siirin, ha? Mi yipikin siir kwoin iir niriyyu boinanin, ha? Inkam nwir karamaeka. Niingaka. ²⁰ Mi yipiki inkamkin, Adi Komii siir yai aiir niriyyu boinanin, ha? Mi hau saeya inkamin saiir nonkwokwoin siirin wi ha boini, kira kariirin hiriinan dimusi nonkwokwoyin, ha? ²¹ Mi inkamin hau nonkwokwoyin, siya nu haimiyyin pa haii mi siirin hauwo pi kwisa nonkwokwowi, kwira pi wadie sibgu nonkwokwowi mi ta wadie sibgu nonkwokwowa ya dimin miyyik tiranka. Mi aka sibgu nonkwokwo karam nwowa, ya iki dimin biye biyeyim sim tiranka. Yio ti hiriinan siya mi onkwokwowi, yio siirar kwoinkin.

²² Mi Adi Komii siya wi iriipa hiriinanar mi tiri. Yio siirar kwoinkin, siir io aiir kinwakigii, yipiki siya nimbiniim, iikam biyeyim simiir nonkwobumbuninkinam. Mi siya hiriinan minam tirkin, siir kirie aiir niisiimauugin iikam krimiirin mi siya krimiirin wi aisiima niki onkwobumbuninkin tani. Niingaka. ²³ Mi yio siya iriipi hiriinan siir kirie komiyya mi siir dimin miyyik miyyikim simiir mi isiimauugin iikam imiirin. Mi siir naingwoyimyoka krimiirsi nwowa, krimiirin saeyar nimbingikin mi iripa saeyar ninkiamasu haiginiugin, ti dimin miyyik miyyik siirim krimar nonkwokwo haiyam. Mi siya krimiirin maigimaiga asi nwowaiginiugin. ²⁴ Mi siya krimiir nirmi bi nimbingin, ti dimin miyyik miyyik imiir haiyamin. Niingaka. Mi Juda iikam krima mi Juda iikam tani ikim, krima whiekakarın ti siir dimin miyyik miyyik imiirin wi hiriyyar haiswowi. ²⁵ Mi yayim Adi Komii siya boinkiyim Hosaia siir siya hiniina winboinkikin, iikamim biya kariir iikam nwo karam nwowim, mhoiyya sima wi kariir iikam nwowi. Mi

iikamim nu whiranki nitim, kara naingwobuna karam nwowim, mhoiia kara simiiramim wa naingwobunaei. ²⁶ Mi yai kwira Hosaia siir yokwo air nwoa hiniina boinka, mhoiia Juda iikamim wi sima boini, nu whiran iikamim simiir, wim kima Adi Komii siir iikam tani. Mi ti nu whiran iikamim mhoiia ti Adi Komiiyin kwoin budin omwai waiyayokiyokiiyin, simiirin wi kara nimbingi kariir iikam nwowam.

²⁷ Mi profet Aisaia siya Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii aiirin hiniina winboinkikin Isrel simiir iikamim simiir nu hiranim, mhoiia Isrel simiir iikamim simiir yinieyim sima niyiowi, wi yab siiyinan nwowi. Mi Adi Komii siya ti iikam imiir wi hoimgak nanmaiwarkainanaowid rani.

²⁸ Mi Biyan Inkam Komiiyin siya yai wi hirihirii boin tani, ti iikamim naingwo tibmii karam nwowiyim simiir nonkwobumbuninkinamin. Niingaka. Siya wi simiiram nwo rani. ²⁹ Biya Aisaia siya hiniina winboinkikin mi Adi Komiiyin ninomor kouan sauan kamim simiir kigirkakiyin siya Isrel krimiir iikamim simiirin nhirmi nokmwın onaowid karamae nwowi, krıma wi hindara kigugu iuguskii. Mi nim wi om whiso Sodom Gomora so hiniin tiri. Iriig.

Adi Komii siir yaiya Isrel simiirin saeya whinkinsiis haiginiugin.

³⁰ Mi krıma wi paniina boini, ha? Krıma wi hiniina boini, iikamim Juda iikam tani sima kwoin karamaekim miinan miriiyim Adi Komii siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karamae nwowim. Niingaka. Sima naingwo tibmiya Adi Komii siya simiirin sairsiyar nikiuwi dimin whirki kimbu karamaeyin. ³¹ Isrel simiir iikamim yipiki Adi Komii siya nimbiniim, siir iikam nwowam, yim miinan siyiu komii siir siyiu iir napam mirii. Adi Komii siya wi

simiir nwoki ikuum dimin whirki kimbu karamae iikam mi sima wi dig nwo rani. Mi Adi Komii siya wi digiumii simiir haimriiyugi. Siya simiirin wi dimin whirki kimbu karamae iikam nikiu rani. Nningaka. ³² Dimusika minsika, sima siir yai aair bi naingwo tibmiigim, sima miinan minam mirii miinan simar priimirii haiyim. Mi Adi Komii siya simiirin digiumii asi haimriiyugin mi siya simiirin dimin whirki kimbu karamae paniinsi yikiusi. Sima Kraisiiram bi naingwokim mi sima siir bi mi wakaeyoknakim. Mi sima ini inkamin siiyaki haingiiyin mi ha nhinikaigaiyamiiyin, ini siir hiriinan ywowin. ³³ Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa saeya hiniina boinkika, kima waka, kara Adi Komiikin mi inkam nwirin wi kara nokmwiriin ohaiginiuwi siya kirieni haniin om Saion hir. Mi iikamim yipiki naingwo tibmii karamae nwowim, simiirin wi siya nonkwobumbuninkini. Mi sima wi inkamin siiyaki haingiiyin mi ha nhinikaigaiyamiiyin wi siir hiriinan nwowi. Mi yipiki siir yai aairim naingwo tibmiiyim sima wi margimairga siiram nwowi mi simiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwi. Iriig.

10

Isrel sima Adi Komii siir siyiu miyik iir bi napkim.

¹ Ti akamim kariir kwoin komiiyin ha naingwowi, wi Adi Komii krimiir Wanin siya nanmaiwarkainaei. Isrel simiir iikamim digiumii siyiu biyeyim sima tirin siir haimriiyugigim simiirin wi Adi Komii siya swoki anmaiwarkainaei mi kara inokiiinokin Adi Komii siiramim saiarar kwisboinikin. ² Kara simiir bidi yinokninkinin mi kara kimiir asi boininkigikin, sima ini Adi Komii siir siyiu iir napama miininkinkripkaiyim. Mi sima ninokninkin miyik karamaeka dimin taeminim Adi Komii

siya naingwowim sima napam. ³ Mi sima pi whaowaekim dimin taeminim, Adi siya diriraerarkiyim simiir. Mi Adi Komii siya wi krimiir nwoki ikuuwim dimin whirki kimbu karamae iikam. Mi sima simiir siyiu iirar napkim. Mi miinan simamar miriinakim. Mi sima Adi Komii siir aowa bi nwokim. Mi Adi Komii siya simiirin dimin whirki kimbukaram paininsi yikusi. ⁴ Mi iya Krais siya nita, siyiu komii siirin, ini inkam igsop nokwokairinani hainiin ikin ini siyar yauni okwokairinaniyin. Mi tiriiginin yio ina digiyin. Mi yipiki Krais siir yai aiiram naingwo tibmiiyim simiirin wi Adi Komii siya nikiuwi dimin whirki kimbu karamae.

Nanmaiwarkaina ya omkak krimiirairga

⁵ Mi Moses siya winboinkiya yaiya siyiu komii siira, iikamim simiiramim, siya min winboinkikin, iikamim siir sibgu apim. Mi Adi Komii siya simiirin wi dimin whirki kimbu karam hiriinansi nikiuwim. Mi yipiki siyiu komii siir siyiu iir sibgu naingwo tibmiiyim, mhoiyya sima wi omwaiyar waiyayokiyokiii Adi Komii saikain. ⁶ Yio hiniingin, Moses siya hiniina winboinkikin, iikamim sima Adi Komii siir whwonkam idain wi dimin whirki kimbu karamae paniina nwowi. Mi siyiuin Krais siir yai aiiram naingwo tibmiiyin sasaigin siyiuin Adi Komii siir whwonkam idan dimin whirki kimbu karam yo. Mi ta yaiya ya hiniina boinkika, kima hiniina kipi naingwo ninomor koua hiriirin wi nhinga nami Krais siir nikiunakiyamim krimiiram? Jisis Krais siya bidiyar yuuniyin. ⁷ Mi Krima hiniina kipi mi boin, iikamim naokaowim simiir oma hiriirin wi nhinga niuunaiinami Krais siir nauuni ikuunakiyamim krimiiramim Jisis Krais siya bidi yinsiin idwonamim ninomor hirankin. ⁸ Adi Komii Komii siir yaiya hiniina boinkika. Adi siir yaiya ini kimiir kingiingikingiin waraurar nwowa. Mi saeya

kimiir mhi kwoinaw waraurar nwoka mi kima ta yai aiirin ina boinkiyim. Mi ta yaiya krima boinkiya saiir yaimwokiyaimewowa ya hiniinga, kima Jisis Kraisiiram daingwo tibmii. ⁹ Mi kira iikam nirmaka hiniina boini, Jisis Kraisiya kariir Biyan Inkam Komigin mi kira ha naingwo tibmiikikini, ta Adi Komii siya swoki hidninsiin idwowa Jisis Kraisiirin ie hirankin mi kiriirin wi Adi Komii siyar nanmaiwerkainaei. ¹⁰ Mi krimiir kwoinim Kraisiir dimin taeminim simiiram naingwo tibmiikikini mi krima ta krima mi aingwo tibmiikikina saiirin ha mi boininkigii mi Adi Komii siya krimiirin wi dimin whirki kimbu karamae nikiuwi mi krimiirin wi siya nanmaiwerkainaei. ¹¹ Yokwo Komii saeya ti dimin iirin hiniina boinkin mi iikamim siiram naingwo tibmiikikiniyim sima wi hikak nwo rani. ¹² Ta yaiya Juda iikamim mi Juda iikam tani ikim, hinda tindanim, ti nu iirar nwoirkakim, krimiirar boinkika. Mi krima whiekakarini Adi Komii siir whwonkam idain ini hirii hiriinankinar yowowim. Adi Komii siya krimiir whiekakniyar Adi Komigin. Mi ini mi owin iikam whiekakim, yipiki siiram kauwok boinim, simiirin wi siya whinkinsiis haiginiuwu mi dimin miyik miyikim wi siyar hauu haiginiuwu. ¹³ Adi Komii siir Yokwo Komiiya saeya hiniina boinkika, iikamim Biyan Inkam Komiiyin siir inig iir dapikiuwim simiirin wi siya nanmaiwerkainaei.

¹⁴ Mi sima siiramini wi paniina kauwok boini, sima siiram naingwo tibmiikikin karamae nwowi, ha? Mi sima siiramini wi paniina mi naingwo tibmiikikini, sima siir yai aiir wakae karam nwowi, ha? Mi iikamim sima siirin simiir boinimimauu karam nwowi mi sima wi paniina wakaei, ha? ¹⁵ Mi Adi Komii siya siir iikam imiir nikropki karam nwokiswo siir yai aiir boinimimauuam mi sima wi paniina wakaei, ha? Yio ti hiniin siyiuin miyik rani.

Adi Komii siir Yokwo Komiiya saeya iikam imiirin hiniina boinka. Iikamim yipiki Kraisiir yai win kibieya saiir boinmimauuim, yim iikam bimbuiwi rani. ¹⁶ Mi Isrel simiir iikam whiekakim Kraisiir yai win kibiya saiiram bi naingwo tibmiikikinkim. Isaia profet inkamim siya hiniina winboinkikin, Biyan Inkam Komii, iikam hoimgak rani, krimiir yai naingwo tibmiikikiniyim mi iki nhirim yim ini niinga ywowim. ¹⁷ Minsika, ti iikamim sima Kraisiir yai airim whisarii bi naingwo tibmiikikinkim sima ta yai aiiir bidi wakaeyim. Ta yaiya sima saiirin whisarii bi wakaekim, saiirin iikam imar boinmimauuwamkim simiirin. Mi sima asi wakaekim saiirin.

¹⁸ Tariigina kara pi kimiir srii, Isrel simiir iikamim sima ta Kraisiir yai win kibiya saiir bidi wakaeyim, aniya? Iki, sima bidiyar wakaeyim. Adi Komii siir yaiya yokwo Sam hir nwowa saeya hiniina boinka, ta yai win kibiya iikam ima bidi yapboinmamauuwa, hinda tinda maeyauim Isrel simiir iikam ima nwowim simiirin.

¹⁹ Mi kara kimiirin pi dimin whirin siir swoki kwasriigi, kimiir kwoinin ha naingwowi, Isrel simiir iikamim sima whaowaekim ta yai aiiir bi ninokninkinkim, aniya? Niingaki, niingakiinga sima bidiyar yinokninkinim. Moses siya bi ti Isrel simiir dimin taeminim simiir winboinkiyin siya hiniina winboinkikin,

Adi Komii kara, kara wi iikamim maeyau nhiranim inig komii kamaeyim, wi simiir haii. Mi yim sima kariir dimin taeminim simiir bi ninokninkinkim. Mi kimiirin wi kara kiyopsibgikikaigiki mi kima wi kigmair prasae kin tani, dimin taeminim kara tirim simiiramim.

²⁰ Mi Aisaia, profet inkamim siya bi kaorarao boinkin, iikamim Juda iikam tani simiirin. Siya hiniina boinkin, Adi Komii siir yai aiirin, iikamim minan kari-

iram mirii karamae nwowim, yim sima kariir bidi yakigniyim. Mi iikamim kariiram srii karamae nwowim iikam nhirmi, kara simiir hiriirin bidiyar mi imbiyamim.

²¹ Mi profet inkamim Aisaia siya Isrel simiir iikam imiirin hinina boinkikin Adi Komii siir yai aiiirin, ii kasakasa rani, namkiyim, kara simiiram nikiu kinkina nanaeyim, kariir wakaeyokna apim. Mi sima ini boriisopim mi kariirin sima digiumii haimriiyugig mi sima kariir yai aiiir bi wakaeyoknakim. Mi sima ini yantamyiriyir kiinim. Iriig.

11

Adi Komii siya Isrel simiir iikamim simiirsi naingwobumbugin.

¹ Kara kimiir sriiyam tiri, kima hiriyyar naingwowi, Adi Komii krimiir Wanin siya siir isidin Isrel simiir iikam imiirin digiumii bidi haimriiyuun, aniya? Niingaki, niingakiinga. Mi an kararim Isrel inkamaargin. Abraham siya kariirar brougaekin mi an kara Bensamini isidin siir hirankin. ² Adi Komii siya siir iikamim bidi bidiniya siyar nimbingiyim, simiirin digiumii bi haimriiyugin. Mi kima bidi yinokninkinim yaiya profet Ilaija siya kwisboinkiya Adi siiram Yokwo Komii hir nwowa Isrel simiir iikamim simiiram, siya hinina kwisboinkikin, ³ Biyyan Inkam Komii, kiriir profet inkamim Isrel sima bidi yisomsom aokaokiyim. Mi hiiyim wraisu Adi Komii siiram ninkin imiyyaeiya yim iriipi hiriinan sima bidi mi inikinhimnhingiyim. Mi kanakanar nwowi mi sima kariiram hansiri, kariir nisomaowam. ⁴ Mi Adi Komii siya siirin panin yaiya sae yowarkii boinki, ha? Siya ha boinkikin. Niingaka. Kariir iikam 7,000nim, yim ina nwokripkaiyim kariir yai aiiirar wakaeyoknakripkaiyim kara simiirin digiumii bi haimriiyugin. Mi sima Bal

simiir niksisaе diminin uruwai siyaowaini haniin igak siiram bi nakaiswaekim. Niingaka. ⁵ Mi iriipa hiriinan, tariinanin isid haimii whirin ina mi owin, Adi Komii siya nimbinin siya simiirsi naingwobumbugin. ⁶ Adi Komii siya simiir nimbinin siya simiirin whisarii bi nimbingin, siya simiirsi naingwobumbugin. Siya simiir miyim sima miriym simiirsi bi nimbingin. Niingaka. Mi Adi Komii siya miyim sima miriym simiirsi nimbingiswo mi ta siir naingwobumbuwa wi opa pi kimaayin.

⁷ Mi krima wi paniina boini? Ti diminin Isrelmi iikamim miinan sima napmiriym, siyu komii siir siyu iir napam sima siir bi haigin. Mi iikamim Adi Komii siyar naingwobumbuim mi ha nimbinim siir iikam nwowam, sima simaigim ti dimin imiir haiyan iikamim. Mi iki iikam nhirin, yim simiir kwoinim Adi Komii siyar tirikikin mi sima ini kwoinam yaowhaeyuim, siir siyu iir napim. ⁸ Yokwo Komii saeya boina sair hiriinan,

simiir kwoinin Adi Komii siya bidi tirkiyin mi sima ini kwoin karamae ywowim. Mi diminin sima kigiyim, sima siiram kig naingwo tibmii kiinim pi boriisopi. Mi diminin sima wakaeyin, sima siiram naingwo tibmii kiinim pi mi boriisopi. Mi biya sima nwowa, hiriyar nwoyokiyokiiinaniyin mi ini tariinanar yadigniyin. ⁹ Adi Komii siir yaiya Devid siya winboinkiya ya hiniinga, sima Adi Komii siirin bidi yangwo owougikim mi sima ini yaewou nikwo aeyim inantionanamim. Mi tariigina ya ini uridin krima hiuridkikaiiyin huwam ini siir hiriinan ywowa. Mi simiirin ha kiyiskaii mi simiirin wi hindara nonkwobumbuninkin iuguskii. ¹⁰ Sima inkam nhwokwisaenan dwokiyam, sima kipi nanaokigimokaeyam. Mi sima inkamin dimin hikak haiiyin mi ha

hiugraknainamiyɪn, siir hiriinan dwo. Mi simiir dimɪn biyeyɪm, simiirin wi hiriinanar timi kikin hiugrak haiginiu.

¹¹ Mi kara kimiirin pa swoki sriigii, kima ha naingwowi, ti Isrel simiir iikamɪm sima bidi yonkwobumbuninkin iuguskiyɪm, aniya? Niingaki, niingakiinga. Mi sima Krais siir yai aiir bi wakaeyoknakim mi ta hiriinan sairsi whinkinsiis haiginiugin Adi Komii siya iki Juda iikam tani simiir nanmaiwarkainam. Mi Isrel simiirin wi Adi Komii siya minki mi sima wi io whwonkam Juda inkam tani simiir nanaowi. Dimusi rani, siya dimɪn miyik simiir hauugin. ¹² Mi siyɪu biyeyɪm sima tiriyɪn, Adi Komii siirin simar hiuyarmai mi siya iki iikamɪm Juda iikam tani simiirin dimɪn miyik asi hauuwi. Mi Isrel simiir iikamɪm sima Adi Komii siir dimɪn miyik miyikim, simiirin ini yimiyuwɪm mi Adi Komii siya ti dimɪn miyik miyikim iki iikam nhirɪm sim asi hauugikin. Mi mhoiia Isrel simiir iikamɪm sima Krais siiram swoki haiyug naingwonanii mi ti dimɪn miyik miyikim wi Juda iikamɪm ti nu iirar nwoirkakim hinda tinda wi simiir whinkinsiis haiginiuwi.

Adi Komii siya Juda iikam tani simiir nanmai-warkainakim.

¹³ Mi tariinanɪn kara ti iikam Juda iikamɪm tani, tisi yai kimiir nini boinmimauuniyɪn. Kara aposel inkamkin, kariirin Adi Komii siya nikropkikin ti iikamɪm Juda iikam tani, kimiram. Mi ta miya kara miriia kara sairamɪn maigimaiga komii asi nwowi. ¹⁴ Mi iya kara hiriinan tirɪn mi kariir isidin Isrel sima wi whwokwoka nwo rani. Sima wi dimɪn miyik miyikim Adi Komii siya hauuwɪm iki iikam nhirɪm sim, hiuyirmai. Mi kara Juda simiir iikam nhirɪm wi ti hiriinan siyɪu iirsi nanmaiwarkainaei. ¹⁵ Adi Komii siya wi iikamɪm Juda iikam tani simiram kiwakii, saika nongwomamair aeyam. Dimusi rani, siya Isrel simiir

isidin, siirin digiumii bidi haimriiyugigin. Mi mhoiyya iyya siya simiir swoki ikiunaei siiram swoki itim, ya wi dimin miyiki miyiknan nwowi, inkamin ieyanki swoki insiin idwowyin mi omwai ha waiyaeiyin siir hiriinan.

¹⁶ Mi inkamin paemiyim Adi Komii siir nikiumauuwi mi iki siir kwiya kwiya'im mi siir kwoim mi siir nidim, yim iriipi hiriinan siirara kina'rgim. Mi Ebrahim siya mi profet inkam miyik miyik ikim, sima Adi Komii siir yinisisim nwowi, mhoiyya simiir isidim simiir yin'eyim wi iriipi hiriinan siir yinisisimar mi owi. ¹⁷ Mi Adi Komii siya ibin inkamki nonkwo nankaiiyin, siir kwiya wai imiir nikrip haii mi siya ibin sasa nikii whakiy'in siir kwiya ha mi ikrip haii mi simiirin wi iripa nitimrwakiu widgii. Mi sima kirie wi sima simar swoki inhai aninaei. Mi Juda iikamim yim ini ibin inkamki nonkwo inkiniy'in, ini siir hiriinan yowwin. Mi Juda iikam tani yim ini ibin sasa nikiiwhakiy'in, ini siir hiriinan yowwim. Mi kima isid whisairin ini iripar yitinakiuim, ti pae wiso sowiir hiriinan. Mi wim kima ini ta paeyakwiya waiya ini sair ig'sop aair nokwokairiinan yowwin. Mi wim kima opa pi siir mi imiirsiyar mi haii. Mi Juda iikam tani kima kirie pi Juda iikamim simiirsiya mi haii. ¹⁸ Mi kima hiriinan nwowi mi kima wi ha kipi naingwo, Juda iikamim simiir kouin ini kima yowwim, yipiki ti paeyakwiyam wainamim Adi Komii siya nikrip haiiyim simiir hiriinan. Mi kima hiriinan dimuam naingwowi, ha? Wim kima ini paeyakwiyanan yowwim mi Juda iikamim yim ini paeminan yowwim. Wim kima ini paeyakwiyanan yowwim mi kima wi dig nwo rani, pae siir mi imiir op hauuwim, paeyakwiya imiirin paemii ieyar kirie haiginiuwi.

¹⁹ Mi wim kima wi hiniina boini, paeyakwiyam Adi Komii siya nikrip haiyim ig'sopa krime mi okwokairinaei yio ini mi owin. ²⁰ Ta yaiya, ya yaimwowa'rga mi kima,

kimasiyar mintirao ta sairsiyın. Simiirin Adi Komii siya nhinikriropkikim. Dimusi rani, sima siir yai aiir bi wakaena apkim. Mi simiir igsopa kima asi nokwokairi-inanaowidga, wım kima siir yai airam naıngwo tıbmii kiıngım. Mi kima, kimamar kipi naıngwona, kima wi ti idid. Mi diminim kima naıngwo tıbmii kiınim simiirsi ha timi mintirao. ²¹ Juda iikamım, yım ini paeyakwiya kiınan ywowım mi Adi Komii siya simiirin wi hiriıyar kignınkin okripkai rani. Niıngaka. Simiirin wi siyar nikrimkripkii. Mi wım kima, wi ha kipi mi aıngwo, Adi Komii siya krimiirin, wi hiriinan mi tir tani. Niıngaka. ²² Adi Komii siya iikamım digıumii siir haimriıyugigım, simiirsiyın naıngwoyımıyok karamaeka. Niıngaka. Sima ini ibyakwiyaım Adi Komii siya nikrimkripkiyim ini simiir hiriinan ywowım, wım kima ini ibın sasa nikii whakiyın, siir kwiyam ini simiir hiriinan ywowım. Mi kima siiram wakaeyokna apkripkai karam nwowi mi kima wi hiriıyar naıngwowi, siya wi krimiir nhinikriropki rani mi wi krimiir nonkwobumbunınkin iguski rani, aniya? ²³ Mi Juda iikamım sima swoki aıngwo tıbmii kiını, Adi Komii siya wi digar nwowi, simiirin wi simiir naeyıu imiırar swoki iyopkimkikiugii. ²⁴ Mi Juda iikam tani kima ini ibın sasa nikii whakın Adi Komii siya nikripkiyın, ini siir hiriinan ywowın. Adi Komii siya miriıya miıya ya ini saıkisar ywowa. Mi siya kimiirin ibın inkamki nınkinın, saıkar yınkin iyopkikiıu haıginiıu. Mi Juda iikamım ini ti ibın inkamkin nınkinın ini siir hiriinan ywowın. Mi Adi Komii siya kimiirin Juda iikam tani hiniın tiri, ya tariıgina ya miı komii rani, Juda iikam simiir swoki ikiınaei mi simiirin simiir maeyaugı maeyau imiırar swoki iyopkimkikiugii. Niıngaka. İriıg

Adi Komii siya iikam whiekakım Juda iikamım simiirin

mi Juda iikam tani ikim wi simiirar nanmaiwarkaina swowi.

²⁵ Ti kariir akamim, kara ha naingwowi, ta yaiya saiir yaimwokiyaimewowim simiir ti sibgu inokninkin, biya inkamki sibgu ninokninkin karam nwowa, kara ha naingwowi kima ti diminin siirgisiir ti inokninkin mi kara pi boriisopi, kima hiniina naingwoim digworaekwo whiekakim simiirin kimar yinokninkin iski. Niingaka. Adi Komii siya kiyopsibgi haiginiuwu Isrel simiir iikamim simiir kwoin imiirin mi wi ta iya Juda iikam tani Adi Komii siya nimbiniin siir yinisisim nwowi, sima naingwo tibmii kiinana wi saiirar nadigni. ²⁶ Mi mhoiia ti digworaekwo whiekakim sima digii mi Isrel simiir iikamim ha swoki amswowi Adi Komii siiram mi simiirin wi siyar nanmai-warkinaei. Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa saeya hiniina boinka,

inkamin iikam imiir nanmaiwarkainainin, yio om Saio-nanki nitin inkamin siya. Mi kwoin bibiyeyim Jekopni isidin siir kwoinawu nwokaiyim wi siya kindimdiyugii.

²⁷ Mi ta iya, kara simiir dimin biyeyim simiir kindiyugii mi ta biya kara nimbina, nimbina ya wa nimbiyami.

²⁸ Isrel sima Adi Komii siir yai win kibiya digiumii saiir haimriiyugigim, sima whwokwoka saika bi nwowikim mi Adi Komii siya simiirin io asi nwokin. Mi iki Juda iikamim simiiram asi ninmiininkinamkin. Dimusi rani, Isrel simiir kamim Adi Komii siya bidi yimbiniin siir iikam nwowam. Mi siya simiiramar naingwokwoin. Dimusi rani, bidi bidiniyarin siya simiir brougaeyim Ebrahim, Aisak mi Jekop, simiir bidi boinin hiniin, kimiir isidin wi karar kigriraowi mi simiirin wi siyu miyik iirar tirhaiginiuwu.

²⁹ Adi Komii siya simiirin wi siyu miyik iirar tiri. Dimusi rani, siir kwoinin wi swoki kisina haigii rani, iikamim

siya nimbingiyin, siir iikam nwowam, simiir nanmai-warkainamin. Niingaka. ³⁰ Biya Juda iikam tani yaewan kima niki kindiyiu wankim Adi Komii siir yai aiirin mi tariinanin Adi Komii siya krimiirsi naingwobumbugin mi siya kimiir asi whinkinsiis haiginiuwi. Dimusi rani, Isrel simiir iikamim, sima Adi Komii siirin digiumii haimriiyugigim mi siya kimiiram asi ninmiininkinani. ³¹ Adi Komii siya kimiirsiyiu ina naingwobumbuwin. Dimusi rani, Isrel simiir iikamim sima siir yai aiirin yaewan bidi kindiyiuwangikim. Mi tariinanin, Adi Komii siya wi simiirsi swoki aingwobunaei mi siya simiirin wa whinkinsiis haiginiuwi. ³² Mi ti siyiuin Adi Komii siir yai aka nantamiyiriyiriyin, Adi Komii siya iikam imiirin wi iikamim hiugripkiikikaigiyim wi simiir hiriinan hiugripkiikikaigi mi Adi Komii siya krimiirin ti hiriinan tirkiyiu mi siya mhoyiya krimiirsi naingwobumbuwi mi wi krimiir whinkinsiis haiginiuwi. triig.

*Kr*ima Adi Komii siir inig iir hainan.

³³ Ha kipi naingwo, krimiir Adi Komiiyiu, siya bimbiuwigi mi iuwi digworaekwowim siya ninokninkinim, ini solwara nwowi siiyinkrinim ini simiir haiburim mi kougikouwin ini siyar yowiskiyin. Krima ninokninkin tani, ti hiriinan siyiuin siya tiriyin mi siya krimiirin wi panin panina namisi tiri, siya hindara tiri.

³⁴ Kaimwoka, Yokwo Komii saeya hiniina boinka,

yipikin Biyan Inkam Komii siir kwoin iir ninokninkinin, ha? Mi wi nhinga boini siirin, hiniinin, kira ti hiniinin si ti tir, iyie? Ti hiniinin si ti tir, ha? ³⁵ Yipiki inkamkin dimin Adi Komii siir niki hau-uwi mi mhoyiya siya siirin wa swoki iyopkiiyiuwi siirin, ha?

³⁶ Niiŋgaka. Digworaekwo whiekakim siyar tirkikim. Mi digworaekwo whiekakim simiirin ini siyar kigirkakim mi digworaekwowim yim ini hiriyar nwowim, siir kinsiis haiginiuwam. Mi krɪma siir inig iirin iinokinokin hiriyar hainananaei. Taka yaiya, ya yai kaimwoki kaimwoka. Iriig.

12

Krimiir mɪi kwoinim Adi Komii siirin inkamim dimin taemin siir ninkin imiiaeyim simiir hiriinan hauugi.

¹ Ti kariir akamim, kara kimiirin ta yai aiir boininkwokwokii, Adi Komii krimiir Wanin siya krimiiramim naingwobumbu prasae bi kinkin. Mi siya krimiirin siyu miyik miyik kasa bi tirkin, krimiir whinkinsiis haiginiuwam. Mi krɪma, krimiir mɪi kwoinim Adi Komii siirin, inkamin nae siir ninkin imiiaeyin siir hiriinan hauugi. Mi krɪma siir yai imiir wakaeyokna mi siir mi imiir mirii. Mi siya wi krimaka nwoki ingwomamair aeyim. Mi ti hiriinan siyuin krɪma Adi Komii siir inigin wi siir nwoki hainan kiiinim. ² Kima siyuum nuan iikamim sima tiriyim simiir kipi kigna diriraerar. Niiŋgaka. Kima Adi Komii siir tiki kigninkinki, kimiir kwoin imiir hiurworwokaiyamim mi kima wi Adi Komii siirgisiiram wakaeyokna apan iikam nwoki owim. Mi kima wi haini ninokninkini digworaekwowim Adi Komii siya naingwowim kima tiram. Yio tiriiginin ini yokiyin, Adi Komii siirin wi mairgimairga siya nwowaiginiuwi. Mi Tiriiginin, krimiirin wi siya whinkinsiis haiginiuwi.

³ Adi Komii siya kariirsi naingwobumbugin mi siya kariirin siir aposel inkam asi nokmwim okwohaiginiugin. Mi ta hiriinan kara inigakin kimiirin hiniina boinim, wim kima inig karamae iikamim kima ha kipi naingwo kima

wi inig komiigak iikam nwowi. Niingaka. Kima, kimamar kipi naingwona mi kima, kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siya hauuwa kimiir, saiirgisaiir digar hid. Mi kima wi ti diminin siya nimbingiyin tiram wi siir nwoki tirim.

⁴ Krima dinokninkin, krimiir piua kwiruwairga mi saiir piua haimii haimiyim kasa rani. Piu haimii nhirim yim dimin whir nonkwo diriraerarikim mi nhirim yim dimin whir mi onkwo diriraerarikim sima dimin whirua bi nonkwo diriraerarikim.

⁵ Mi ti hiriinan siyiuin krima iikam kasa rani mi krima ini piu kwiruwananar swoki owim. Dimusi rani, krima Kraisiir yai aiir wakaeyokna apkim mi krima ini iripar yitinakiuwim. Mi krima, krima krima ti swoki whinkinsiis ankinsiis irni nwirniyin.

⁶ Mi diminim Adi Komii siya tiriyim mi siya hauuwiyim krimiir sima hirii hiriinankina rani. Niingaka. Adi Komii siya kimiirsi naingwobumbugin mi kima wi hainii ninokninkini diminin siya kimiir boinmauuin. Mi siya ta yai boinmimauuni ninokninkina inkam nwirni hauuwi mi siya siir naingwo tibmiiya saiir digar boinmimauu.

⁷ Mi Adi Komii siya krimiirin kirie siir mii aiir miriyam hauuwi. Iki iikam nhirim sima whinkinsiisam mi kima ta mii aiirgi aiirarar sibgu mirii iski. Mi Adi Komii siya kimiirin kirie siir yai aiir boinmimauuam hauuwi. Mi kima ta miiya siya hauua saiirgisaiirarar sibgu mirii iski.

⁸ Mi kima iikamim Adi Komii siya nimbinim iikam nhirmi nokboin prapas haiginiuwu mi ti hiriinan siyiuin kima tirin simiir, simiirin wi siya whinkinsiis haiginiuwu. Mi iikamim yipiki Adi Komii siya nimbingiyim iikam nhirmi nokboin prapas haiginiuam mi kima ta mii aiirarar sibgu mirii simiir whinkinsiis haiginiuam. Mi iikamim yipiki Adi Komii siya nimbingiyim digworaekwo iikam nhirmi soitkin hauuam mi sima ta mii aiirin sibgu mirii mi simiirin digworaekwowim hoimgakar soitkin hauu. Mi

iikamim yipiki Adi Komii siya nimbingiyim iikam nhirmi kou nwowim, kima sibgu tir mi kima wi sibgu dwo. Mi iikamim yipiki Adi Komii siya nimbingiyim, iikam nhirmissi naingwoyimyokim, sima sairin wi sibgu tir. Mi kima simiirin wi nimbuniniekakar dwoki.

⁹ Kima kipi niksise, kima irni kwirniyam daingwo dimin miyik miyikim simiiramar daingwo. Mi diminim biye nwowiyim simiiram kipi naingwo. ¹⁰ Irni nwirniyam naingwokwowiya, ini kiriir yinwigim simiiram kira naingwowiya ini sair hiriinan yowa iikam nhirniyam naingwokwowiya ini kiramar naingwonaeya ini sair haibura. ¹¹ Kima piugi kipi piyao. Diminin kima tiriyin Biyan Inkam Komii siir kimiir kwoinin ti siirarar hauu iguski. ¹² Kima maigimaiga hiriyar dwokripkai iya Biyan Inkam Komiiy in Krai siya swoki itana sairam. Mi iya kimiirin dimin biyeeki kimbu haiginiuwi, kima wi sibgu dokworinu. Adi Komii siiram dimin taeminamin. finokinokar sriinanae. ¹³ Mi iikam nhirim naingwo tibmii kiiniyim sima paeprikabnan nwowi mi kima simiirin kimiir digwokworaekwo imiirar hauu. Mi iikam nhirim om whiranim kimaka boinaenakiyam niti, kima simiirin igi haigi idwokaigi.

¹⁴ Mi iikamim kimiir nonkwoninwomwiiirnikin haiginiuwi kima simiirin yamdi kipi swoki tir. Kima simiirin siyu miyiki miyik iirar tir. Mi Adi Komii siiram kwisboinki simiir whinkinsiis haiginiuwim. ¹⁵ Mi iikamim maigimaiga nwowi mi wim kima iriipi hiriinan simakar timi inkin maigimaiga. Mi sima hik mi haii mi wim kima iriipi hiriinan hik simakar timi inkin hai. ¹⁶ Kima iripa dongwomamair ae kima ha kipi naingwo, kouwin ini kimar ywowim. Niingaka. Kima iki iikamim inig kamaeyim simaka damasu mirii, iki mii bibiyeyim sima miriiyim simiir. Mi kima iki iikam nhirim simiirin ha kipi

naingwo, ninokninkin komiigakin kimar yo. Niingaka. ¹⁷ Mi kima iikamim siyiu biyie kimiir tiri simiirin yamdi kipi swoki tir haiginiu. Mi kima iikam imiirin dimin miyyik iirar tirii mi sima wa kigninokninkinkii. Wim kima siyiu miyyiki miyyik iirar tirii. ¹⁸ Mi siyiu kakin niuwi, kima digworaekwosi kipi niniinansao. Niingaka. Kimiir kwoin komiyyin iikam imaka nongwomamair aeyam daingwo. ¹⁹ Ti kariir akamim kima iikamim kimiir tirbuwim simiirin yamdi tirbuwam kipi swoki tir. Kima ti iikamim io kimaka nwowim, simiirin Adi Komii siiramar dwo. Wi yamdi siyar tiri. Kima ti diminim Adi Komii siiram dwo yamdi siyar tirim. Dimusi rani, siir yaiya Yokwo Komii saiir hir nwokaiyim hiniina boinkim, simiirin mhoiyya wi yamdi karar tirhaiginiuwu mi wi karar nonkwobumbuninkin haiginiuwu. ²⁰ Mi kima iikamim siyiu biyie kimiir tirim simiirin yamdi kipi swoki tir. Mi sima mhiigi naowi, kima simiirin naemin ha timi hauu sima naeyam. Mi sima kwoinki mi haeii, kima simiirin op ha timi hauu kwiyae. Mi kima simiirin hiriinan tiri, mi sima wi nidid prasaekikin tani, ti siyiu biyieyin sima tirin kimiir siirsiiyin. Mi ti hiriinan siyiuin yio ini nhiridmir parid siyitkinkinan ywowin simiir mwo imiir. ²¹ Mi hiriinanki niuwi, kima siyiu biyieyin siiram kipi kiwaki, siya nikwowaisiiyam. Niingaka. Kima siyiu biyie imiirin siyiu miyyikin kima tiriyin siya dikwowaisii. Iriig.

13

Kima gavman simiir siyiu imiir dap

¹ Iikam hoimgak krimarin, gavman simiir inkam komii komiyyim simiir yai imiir wakaeyokna. Adi Komii krimiir Wanin siyar nokmwun okwo haiginiugim gavman simiirin, iki iikam whiekakim omom omomanim

simiir kigriraowam. Adi Komii siyar nimbingikin, iikam imiirin, gavman nwowamin krimiir kigriraowam tariinanin. ² Mi iikamim gavmani iikamim simiir yai wakaeyokna karam nwowim, yim sima digiumii Adi Komii siir haimriiyiwi mi ti hiriinan kamim, yim siyar nokmwın okwo haiginiugim, ta hiriinan mi aiir nwowamin. Mi sima gavman siir yai aiir wakaeyokna karam nwowi, simiirin wi gavman siya nonkwoniinwoimwiirnikin haiginiuwi. ³ Mi iikamim siyiu miyik sibgu tiriyim, kima ha kipi naingwo gavman siya wi io kimiir nwowi. Niingaka. Mi iikamim siyiu biyie tiriyim, sima didid simiirsiyin. Mi kima gavman siirsi nididi, io kimiir nwosi mi kima wi ti hiriinan siyiuin siir di tirii kima wi siyiu miyik iirarar pi tirin. ⁴ Yim sima Adi Komii siir igsopa saiir nokwokairinanan ywowim. Mi kimiirin ini simar kigirkakim mi kima wi iripar nwoki ingwomamair aeyim. Mi kima siyiu biyie tiri, kima wi didid. Dimusi rani, sima inig komiigak whisarii bi nwokim mi kimiirin simiir kirie aeya nonkwowi mi wi sima nonkwobumbuninkin haiginiuwi. Adi Komii siir igsopa simar nokwokairinaka, iikamim siyiu biyie tiriiyim simiir nonkwobumbuninkinam. ⁵ Dimino whiskwo kima wakaeyokna api gavman siir yai aiirin. Kimiirin wi Adi Komii siya pi nonkwobumbuninkinisi mi wi mi naingwoyimoknanaeisi. ⁶ Wim kima umiram Gavman simiir asi hauuwi, Adi Komii siir igsopa simar nokwokairinanaowida, kimiir kigriraowam inokiiinokin mi kima wi wadie nwoki owim. ⁷ Mi kima dimin taeminim gavman simiir iikam ima nikiuwiyim, simiir hauuwam yim ha timi hauugi. Mi Kima gavmani iikamim umiram sima sriigiyim, kima simiirin ha timi hauugi. Mi sima nuni umiram mi sriigii, yi iriipa hiriinan ha timi hauugi. Mi gavmani iikamim yim sima ini krimiir kou ywowim mi

krima simirin siyiu miyikimiyik iirar sibgu tir. Iriig.

Mi iikamim iikam nhiram naingwowyim, yim sima Adi Komii siir siyiu iir napikim.

⁸ Mi kima inkam nwiri dimin haii, wi niyopkiyiu karamae kipi swoki o. Mi kima inkam nwiraka wi hiriinankak kipi nwo. Mi diminin whiruwairgin, niyopkiyiu dig nwo karamae nwowi, irni nwirnyam naingwokwowyin. Mi iikamim, iikam nhirmiyam naingwokwowyim yim sima Adi Komii siir siyiu iir napkim. ⁹ Adi Komii siir siyiu komiiyin hiniina boinkin, kima hii inkam nwirni wig aka kipi nanae mi wig irni kam aka kipi mi anae. Mi inkam kipi mi isomsom aokao mi hii kipi mi tauae mi kipi mi kigmar, ti sima sima rani, siyiu komii siir yai nhirim ina mi owim. Mi diminin whiruwairgin simiir kou nwowin, yio hiniingin kima iikamim kimiir omaka kingiin nwowim, simiiramim kramar naingwonaeya saiir hiriinan daingwo. ¹⁰ Iikamim, iikam nhiram naingwowyim sima simiirin siyiu biyie bi tirikim mi ti hiriinan siyiuin iikam nhiram naingwowyin, yio Adi Komii siirgisiir siyiu iirar napi.

¹¹ Kima hiriinan tir iya Jisis Krais siya swoki iuuniyana nua tiriir ini kingiin nwowa. Mi kima Jisis Krais siir mii aiir mirii wi kipi mirii piyapiyao. ¹² Ihi, iya siya swoki itana nua tiriir, ini kingiin nwowa. Mi krimiir iya ti nuin dimin biyieki naokingugukikaiyin siir nwowana ini dig kingiin nwowa. Mi krma Setan siir siyiu biyeyim yim ti iuguski. Mi Adi Komii siir kirie aiir hai mi Setan siir ti swoki kwatio. ¹³ Krma siyiu miyik iir sibgu ap mi siir sibgu tir. Iikamim nabie kigomok apiyim sim hiniin mi siyiu biyie siir kipi nap iki iikamim nii tisisir apiyim simiir hiriinan. Yim ini op biyieya kwiyae whaowaeiya saiir kwiyae whaowaenan ywowim. Sima hii nanaekim mi yai priinini priininiigim mi io whwonkam nanaokim mi wranan ninsikim. ¹⁴ Mi

wim kima wɪ hiriinan kipi tɪr kima Jisis Kraiis siir kirie aiir hai. Mi dimin biyeyim kimiir kwoinki naingwowyim tiram, yim wɪ kipi tɪr. Iriig.

14

*K*riima iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir kipi hid.

¹ Mi iikam nhirimi naingwo tibmiiya kirie nwo karam nwowi Jisis Kraiis siiramɪn mi kima simiirin kipi hiuyarmai kima simiiram dapiyao Adi Komii siir inig iirin kinakar hainanam. Mi kima diminin whwokwoka nwo karam nwowyim simiir kipi ninkinwamwarkii boin. ² Boiniyio yaiya kara pi hiniina boini, mi inkamin Adi Komii siiram naingwo tibmiiyin siir naingwo tibmiiya saeya ha boini, ti naepai naepaiyim yim hiriyar daeswo, yio siya wa dae. Mi nwirin siir naingwo tibmiiya Adi Komii siiramɪn kirie nwo karam nwowi, yio wɪ kiuaekiuaeyim simiirarar timi ae. ³ Mi inkamin naepai naepai naeyin, siya iki inkamin naepai naepai naesi nididiyin siir kipi nigbumbu, yio ti hiriinan siyiuin yio miyik rani. Mi inkamin kiuaekiuae ara mi aeyin yio iriipa hiriinan, iki inkamin naepai naepai imiirar naeyarkakiyin siir kipi mi igbumbu. Mi yio tiriiginin yio iriipa hiriinan miyik rani. Dimusi rani, simiirin Adi Komii krimiir Wanin siya bidi yanmaiwarkainaswowin. ⁴ Kima hiriyar naingwowi iki iikam nhirim Kraiis siir mi miriiyim, simiir hidim mi kou ini kimar ywowim, ha? Biyan Inkam Komii siya hidi digworaekwo whiekakim siir iikam ima tirim simiirin wɪ wadieyar nwowi, iyie? Wɪ wadie nwo rani, aniya? Simiirin wɪ Adi Komii siyar whinkinsiis haiginiuwi, siyiu miyik tiramin.

⁵ Mi iikam nhirim yim ha naingwowi, ii nhirim simiir kouwin ini ii kwira kou saeya ywowa. Mi iikam nhirim yim ha naingwowi, ii whiekakim ini hirii

hiriinankimar ywowim. Mi Kima irira nwinwira diminin kima naingwowyin, siiramin sibgu daingwo omok hid. ⁶ Mi iikamim ha naingwowim, ii nhirim iki ii nhirim simiir kouwin ini sima ywowin, yim sima Biyan Inkam Komii siir inigin hiriinan sairsiyar mi hainani. Mi iikamim naepai naepai imiir naeyarkakiyim, yim sima Biyan Inkam Komiiyin siir inigin simiirsiyar mi hainani. Dimusi rani, sima ti naeyim Adi Komii siya hauugiyim simiir, siirin simiirsi ti swoki boin wadieki. Mi iikamim kiuae kiuae ara naeyim, yim sima Biyan Inkam Komiiyin siir inigin ti simiirsiyar mi hainani. Mi sima Adi Komii siirin ti naeyim siya hauuim pi simiirsiyar mi boin wadieki. ⁷ Inkam nwirkin siir kwoinbudin omwai waiyayokiiyamim, siya bi nonkwokin. Niingaka. Mi inkam nwirki siir kwoin aingar bi mi aingwo aonamkin. Niingaka. ⁸ Mi krima omwaiyar mi waiyaei yo Biyan Inkam Komii siirar diminkin. Mi krima mi aonami yo iriipa hiriinan Biyan Inkam Komii siirar diminkin mi krima omwaiyar mi waiyaei mi krima mi aonami, nimkrima Kraisi siir iikamkim. ⁹ Dimusi rani, siya bidiya yaowin mi ini iki iikamim naokaowim mi iikamim krima ti omwaiya niki waiyam siya ini krimiir Biyan Inkam Komii nwowin.

¹⁰ Mi dimusika, kima kimiir nomiiyauim simiirin whisarii prii hidi, ha? Mi dimusika, kima kimiir nomiiyauim simiir nigbumbuim, ha? Mi mhoiia krima homgakarim wi Adi Komii siir whwonkam ida nokwowi. Mi diminpai diminpaiyim wi siyar hid iskii. ¹¹ Adi Komii siya Yokwo Komii sairin hiniina boinkikin,

Biyan Inkam Komiiyin siya hiniina boinkikin, kara kimiirin yaimwovar boinki, kara ini omwaiyar waiyam. Ombud komiiyin wi ogmwo kariir whwonkam idair nini hiiinii mi sima wa boini Adi Komii kiingi kiinini kirargin.

¹² Mi krɪma ɪrɪra nwinwɪra Adi Komii siirin, wi krɪmiir yapayapa kwoin imiirar boini, krɪma ti dimin taeminim hiniin dimusi tirkim, iya krɪma ti nu iir niki owa. Mi krɪma wi mintarao, siyiun krɪma tirin iki nomiiyau nhirim naingwo tɪbmii kiinim sim. ɪriig.

Krɪma nomiiyauim naingwo tɪbmiiyim simiir naingwo tɪbmiiya saiir kipi tirbu.

¹³ Mi krɪma, krɪmiir nomiiyauwim simiir kipi hid. Kɪma ti dimin hiriinanim simiirsi daingwo. Kɪma, kɪmiir nomiiyau imiirin dimin kipi swoki tirsran simiir nikpitmaiyaamin siyɪu biyie tiram mi sima nanka ikiiyaamin. Niingaka. ¹⁴ An kara Jisis Kraiss saika bidi yitɪnakɪukikinin mi kara asi ninomokninkini, digworaekwo whiekakim wadie kina nwo imiirin. Mi nwrki ha naingwowi, ti diminin miyik rani mi siya wi kipi tir mi wi kipi mi ae. ¹⁵ Mi naeyin kira naeyin, kiriir nomiiyauin kiriirsiyin hikak siya nwowi mi ti hiriinan siyiun, yo nomiiyauam naingwokwowyin si rani. Mi ti dimin hiriinanin kɪma naeyin siirin, kɪma iikamim yipiki Kraiss siya naowin simiirsiyin, simiir whwonkam ida kipi nae, simiir naingwo tɪbmii aiir tirbuam. ¹⁶ Mi dimin whir kipi swoki iisiimauu iikam nhirmiyin, wim wi sim pi boinbumbuwisi ti diminin kɪma ha naingwowyin, yo wadiekin mi yim sima wa boini, yo miyik rani. ¹⁷ Mi dimin miyik miyikim Adi Komii siir isidin siirim, yim naeni dimin tani mi yim op kwiyaeni dimin tani. Niingaka. Yim hiniin hiniingim, dimin whirki kimbu karamae nwo mi iripa Adi Komii saika nongwomamair ae mi maigimairga nwo. Yim ti dimin hiniinim yim Adi Komii siir naeyu ieya hauugim. Mi ti diminim simakisimaigim kougi kou nwowim. ¹⁸ Mi kira ta mii hiriinana saiir mirii Jisis Kraiss siiramim mi Adi Komii siya kiriirin wi maigimairga prasae nwo rani, ta miya

kira miriyya sairamin. Mi kimiir nomiiyauim yim iriipa hiriinan wi maigimairgar mi owi.

¹⁹ Mi krīma siyūin krīmiir whinkinsiis haiginiuwiyin, iriipa nongwomamair aeyin mi kirie irni nwirni hau-wuiyin, siir dap. ²⁰ Kīma Adi Komii siir mīiyya ti naeyam kīma naeyim tirim simiirsi ara kipi tirbu. Nae whiekakim yim wadiekinargim. Mi ti diminin kira naeyam tirin, kiriir nomiiyau siir whwonkam ida siir naingwo tibmīiyya sair nanka ikii, yio tiriiginin wi biyieki biyie nwowi. ²¹ Mi diminin kira naeyam naingwowin mi opa kira kwiyaeyam naingwowa, kiriir nomiiyau iirin siya nanka ikii mi kira ti hiriinan diminim wi kipi swoki tirmimin wi hindarar ditkii iuguski. ²² Mi diminin kira ha naingwowyin yio nae dimin kibikin mi kīma siir naeyam naingwowi yio kimakima dimprio ae, kīma inkam nwirni kwoin nipiyaokiiyim kipi tir, yio kīma mi Adi Komii siya kimiirarar diminkin. Mi kimiir kwoinim ha naingwowi siyūin kīma tiram naingwowin yio siyū wadiekin mi sima wi maigimairga nwowi. ²³ Mi inkamin kwoinin whisa nwowi diminin siya naeyam naingwowin mi siya siirin wi kipi nae. Mi siya ti dimin iir naei, yio siya dimin biyie bidi tirin. Mi diminin kira ha naingwowin, yio dimin biyiekin mi kira siirin hiriyar tirkripkaii, yio tiriiginin, Adi Komii siya ha boini, tiki diminin yio dimin biyiekin. Iriig.

15

Krīma Krais siir yai aiirar wakaeyokna ap.

¹ Mi iikam krīma yipiki naingwo tibmii kīnim Jisis Krais siiram, krīma iki iikamim Jisis Krais siiram naingwo tibmii kīn karamae nwowim simiir whinkinsiis haiginiu, yim wi pi nikii iuguskiisi. Mi krīma, krīmamar kipi naingwona. ² Nim wi krīmamar pi naingwonaeisi, krīma iki iikamim naingwo tibmii kīnim simiir whinkinsiis haiginiu mi

simiir naingwo tibmiiya Jisis Kraisiiram wi kirie nwoiki owi. ³ Adi Komii siir Yokwo Komiiya hiniina boinka, siya krimiir Biyan Inkam Komiiyin, siya siir kwoinairga bi nitkin, krimiiram nauni miriiniyim. Niingaka. Adi Komii siir Yokwo Komiiya saeya hiniina boinka, ti yai bibiyeyim sima nigbumbuwiyim, an kara ini warar mi ikin hikin mi krime wi krimiir kwoinkar kipi naingwo mirii. ⁴ Ti yayim biya sima winkiyim Adi Komii siir Yokwo Komii aair, yim krimiir nowamwarkai haiginiuwam winkikim. Mi iya sima ti yai imiir winkiyim, sima minam winkikim krimiir kwoin imiir wokmai haiginiuwam. Mi hiriinanki niuwi, krime wi naingwo tibmii kiin pranae kin tani, ta iya omwai Adi Komii saika waiyayokiyokiyana sairam. ⁵ Adi Komii krimiir Wanin sikisiyairgin krimiir wokmai haiginiuwiyin mi krimiir whinkinsiis haiginiuwiyin sowiir bwamkibwamin. Mi kara Adi Komii siiram hiriinan sairam kwisboin yokiyokigin. Mi iya siya kimiir whinkinsiis haiginiuwi mi kima iripa dongwomamair ae, Jisis Kraisiya tirin siyuin krimiir nisiimauuwun siir hiriinan. ⁶ Mi krime wi kwoin whiruwar dwoki mi wi diriyar timi boinki, Adi Komii siir inig iir hainan praprasamin krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisiir Adin. Iriig.

Krais siya Juda iikamim mi Juda iikam tani ikim simiir kinsiis haigini swokin.

⁷ Jisis Kraisiya bidi mi boinin, krime siir iikam nwowam. Mi iripa hiriinan siyuin kima nwirni irniyamar timi aingwo. Mi hiriinanki niuwi, iikamim sima wi Adi Komii siir inig iir hainan praprasaki. Dimusi rani, sima kimiir siyu iir kigim. ⁸ Mi ti yayim kara kimiir boinimauuwim simiir yaimwokiayimwowim yim hinngim, Jisis Kraisiya Juda iikamim, yipiki mois kitiyopnir haiyim simiir whisarii mi priimiriyan inkam nwokin. Siya simiir nisiimauuwam tirkin siir Adin siir

yaimwo kiina. Mi Adi Komii siya dimin taeminim krimiir brougae wanwiyaeiyim simiir nimbingiyim bidi bidiniyar Ebrahim Aisak mi Jekop simiirin wi siya tiri. ⁹ Kima mi kimiir nomiiyauwim naingwo tibmii kiinim kima iripar dongwomamair ae. Dimusi rani, kraisi siya iki Juda iikam tani simiiram warar nitkin. Mi sima wi Adi Komii siir inig iir nwoki hainan praprasim ti iikam whiekakam siya naingwowiya saiirsi. Yokwo Komii saiir yaiya hiniina boinka,

mi ini mi owin kara ti Juda iikam tani simakar mi owin mi kara mwai wi kiriir inig iir hainan prapras waowi. ¹⁰ Mi Yokwo Komii saiir yai kwira saeya ha boinkika, kima iikamim Juda iikam tani, kima mairgimairga dwo Juda iikamim simakain. ¹¹ Mi haimii whirin yio hiniina boinkikin, kima iikamim Juda iikam tani, kima Biyan Inkam Komii siir inig iir hainan prapraski. Mi iikam whiekak kamarin, siir inig iirin nhamii nhamii kipi hainan prapraski. ¹² Profet inkamin Aisaia siya Yokwo Komii saiirin hiniina win boinkikin, mhoiia inkam nwirin wi sipi niti, yio Jesini isidin siirgin Devidni adin mi iikamim Juda iikam tani hinda tinda nwowim, simiirin wi siyar kigiski. Mi sima wi hiniina naingwo aingwo tibmii kiini, simiirin wi siya nanmaiwarkinaei.

¹³ Adi Komii siyairgin, krimiir naingwo tibmii kiina saiir bwamki bwamin. Kara ha naingwowi, mairgimairga mi iripa nongwomamair aei siyuin yio kimiir dinkiniukikai. Mi Adi Komii siir naeyuin siir dimin kirie kirieyim wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim, ta Adi Komii siiram kima nwowa siya nanmaiwarkainam. Iriig.

Pol siya siir mii aiiram mairgimairgakin.

¹⁴ Ti kariir akamim, kara b̄idi yinokn̄inkin̄in, kima iikam wadiekim mī Adi Komii siir yai imiirin kimar yinokn̄inkin̄. Mi irni nwirniyin kimar mī owimwarkaiyiwi, w̄i digar mī owi. ¹⁵ Mi yokwowa tī digworaekwo imiira igao yai kara winboinkiya, kimiiram, kara bī nididgin̄ simiir boin̄mimauusiyin̄. Niingaka. Kara min̄si winkikin̄, kima w̄i pī naingwo owouwisi, tī digworaekwo imiirin̄. Dimusi rani, kariirin̄ Jisis Kraiis siir aposel inkam nwowamin̄ Adi Komii siya nokmon okwo haiginiugin̄. ¹⁶ Mī kara siir mīiyan inkam asi nwokin̄, ikī Juda iikam tanī simiirsi ninī mirīiyuwim̄. Mī an kara inī pris inkamnan ywowin̄, Adi Komii siir yai win̄ kibiya saiir boin̄mimauuwam simiir. Mī iya sima Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiī kīni mī Adi Komii siir naeyiuin̄ simiirin̄ dimin̄ whirkī kimbu karamae nwohaiginiwi, siir whwonkam idain̄ mī simiirin̄ kara swokī hauugi, dimin̄in̄ Adi Komii siir hauugīiyin̄ siir hiriinan̄ mī siya bigī w̄i nasmirwaiyar nwokī owim̄ sima siir iikam kīngī kīn̄ nwowam. ¹⁷ Mī an kara Kraiis siir inkamkin̄ mī kara māirgimāirga asi nwowi tā mīiya Adi Komii siira kara mirīiya saiiramin̄. ¹⁸ Kara pī dimin̄ whir wara boin̄ tani, kara mīiyim̄ kara mirīiyim̄ Kraiis siya whindiriraerarim̄ kariir, pī simiir boini, iikamim̄ Juda iikam tanī sima w̄i siir yai aiir nwokī wakaeyoknaim̄ mī wa nwokī aingwo tibmiī kīnim̄. Mī tī yaimin̄ diminim̄ kara tirim̄ siya whinkinsiis haiginiugin̄. ¹⁹ Kariirin̄ Adi Komii siir naeyiū ieyar whinkinsiis haiginiugin̄, dimin̄ kirie komīiyim̄ bīiya iikamkī kīg karam nwowim̄ simiirin̄. Mī kara Jisis Kraiis siir yai win̄ kibī kibiyim̄ om komii Jerusalem hirankar boin̄mimauunaniyin̄, inī nu Ilirikam hirar yadigiuwim̄. ²⁰ Mī tī diminim̄ kara tirim̄, kariir kwoin̄ komīiyin̄, simar nwokin̄, kraiss siir yai win̄ kibiya saiir boin̄mimauuwamin̄, ikī iikam nhirim̄, om nhiranim̄ simiir hiranim̄ wakae karamae nwowim̄ simiir. An w̄i

iki omoman kam nhirkim sim niki boinmimauuwim, wi sim pi swoki boinmimauuwisi. Kara yinin inkam nwirkin ninansiin okwogikin omaka siir idwo haigin miriyim pi boriisopi. ²¹ Niingaka. Kara Yokwo Komii saiir yaiyim simiir wakaeyokna apam tiri, saeya hiniina boinka, iikamim Krai siir dimin taemin imiir kig karam nwowim wi sima kigi siirin. Mi iikamim biya siir yai aiir waka karamae nwowim sima wa ninokninkini siir yai aiirin. Iriig.

Pol siya om komii Rom hiran iikamim simiir kignakiyam tirkin mi nu Spen hiriir namim warar mi tiri.

²² Tinokiinokin kara kimiir kignakiyam ina naingwowin, kariirin ta mii aeyar kwipiyaokiii mi kara kimiir kignakiyam in paniinsi yitsi. ²³ Biewii biewiiyim namkiyim, kara kimiiram nitima naingwokin. Mi tariinanin kariir miyim tapairin ini dig ywogigim. ²⁴ Mi tariinanin kara kimiir kignakiyam tiri mi nu Spen hiriirin pi mhoiia nwoki amim. Mi kara, kimaka warauur nini gwo ae sasaenakii mi kariirin wi siyuam kima nwoki whinkiyansa haiginugiyim nu Spen hiriir namamin. ²⁵ Mi tariinanarin kara pi om komii Jerusalem tiriir swoki ami Adi Komii siir iikamim hiranim simiiram. ²⁶ Mi iikamim naingwo tibmii kiiniyim nu Mesodonia mi nu Grik hiranim sima kwoin whiruwa bidi ywokiyim, umir haingiriyu haiginkiyim, Adi Komii siir iikam paeprikabim om komii Jerusalem hir nwowim simiiram. ²⁷ Kwoin whiruwa sima simar nwokikin hiriinan tiramin. Mi sima om komii Jerusalem hiran iikamim simakan dinaukakim. Iya Juda iikamim sima boinmimauuwa yai win kibi kibiyim iikamim Juda iikam tani simiir, sima naingwo tibmiyam Jisis Krai siiram, saiirsika. Mi ini mi owin, sima Juda iikam paeprikabim om komii Jerusalem hiranim Adi Komii siirim, simiir mi whinkinsiisim, ta simiir dinau aiir

digiya. ²⁸ Biiyin, kara pi ti diminin siir tiram niki ami mi ti umirim sima haingiriyu hauugiyim kara simiir nikini onkwo hauugigi. Mi kara nu Spen hiriir namim tiri mi bii wi kimiir nikini kigigi. ²⁹ Mi iya kara kimiir kigam tiri, kara hiriya naingwowi Krai siir dimin miyik miyikim wi kariirarar nakaisiskini. Mi kara simiirin wi kimiirar mi whinkinsiis haiginiuwu.

³⁰ Ti kariir akamim kara kimaka srii komiigakin. Dimusi rani, kima Jisis Krai siirim naingwokwonanaei mi Adi Komii siir naeyu siir kirieya kima irni nwirnyamin ina ninan aingwokwowim. Mi kara ha naingwowi, kima Adi Komii siiram kariiram wara dinkin kwisboin ³¹ kariir whinkinsiis haiginiuwam, ti iikamim nu haimee Juda hiranim, kariirin wi sima pi nisomaowisi. Mi kima siiramim ti umirim kara hauuwi Adi Komii siir iikamim om komii Jerusalem hiranim simiir siiram warar timi kwisboin, sima wi maigimaiga nwoki owim. ³² Mi Adi Komii siya ha naingwowi kara kimiir wini kignaki mi kara wi kimaka nini ongwomamair aesasaenakiyim. ³³ Kara ha naingwowi, Adi Komiiyin yipikin krime nongwomamair aeni bwam nonkwowin, siya ini whiekak kimakar nwowin. Kaimwoka. Iriig.

16

Pol siya iikamim simiir nokboinmamaigikin.

¹ Kara kimiirin wig ira saiir boinkii, saiir inigin Fibika saeya Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna api wiga. Mi iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiyim om Senkria hiranim simiirin saeya whinkinsiisika. ² Kara kimiirin ta wig aiirin minam boinmauu wakaekii, kima saiir nokboinmamaig haiginiuwim kima nokboinmamaig haiginiuwa iki iikam nhirim Adi Komii siiram naingwo tibmii kinim simiir, saiir hiriinan. Mi kima saiirin

siyiu miyik iirar tir siyuin Adi Komii siya naingwowin kima tiram sair. Mi diminin saeya haiyam naingwowin saiirin whinkinsiis haiginiu. Dimusi rani, kariirin saeya whinkinsiis haiginiugin mi iikam nhirim simiirin iriipa hiriinan.

³ Mi ta kariir nokboinmamaira kima Prisila mi sair kam ieya Akwila sowerwai tini boiniu yo sowa Jisis Kraiis siir mii kibiya kanaka miriigo. ⁴ Mi biiya sowawaiyin parii parii naowim kariir whindiriraersi. Kanakana rani, sowerwai maingimarga, iki iikamim hinda tinda nwowim Juda iikam tani naingwo tibmii kiinim yim sima iriipa hiriinan maingimarga bidiyar mi owim sowerwaiyin. ⁵ Mi kima iikamim sowerwai omaka hirar haingiriyu idwokai hainaniyim Adi Komii siir inig iir, simiir ha boin, kara simiir nokboinmamaingikin. ⁶ Mi Maria saiirin ha timi boin, kara sair nokboinmamaingikin. Saeya kimiirin dimin taemin kasa bi whindiriraerar haiginiuga. ⁷ Mi kima Andronikas mi Junias sowerwai ha timi boin, kara sowerwai nokboinmamaingikin. Mi ti Juda inkam nwisow sowa kanakar ninkin hiuyokiyokaigwo maeyauwa mii biyie miriiga sair. Mi aposel kamim sima sowerwai bidi sibgu inokninkinim. Mi biiyarin kara Kraiis siiram niki aingwo tibmii kiin karamaeyar niki owa mi ywo sowa saiirar naingwo tibmii kingwo.

⁸ Mi kima Apletas siirin ha timi boin, kara siir nokboinmamaingikin. Siya kariir nomiyau kibikin, Biiyan Inkam Komii siir mii aiir miriigin. ⁹ Mi kima Eban siirin ha timi boin, kara siir nokboinmamaingikin. Siya Biiyan Inkam Komii siir mii aiirin kanakar miriigin. Mi kima Stekis siirin warar timi boin kara siir nokboinmamaingikin. Dimusi rani, siya kariir nomiyau kibikin. ¹⁰ Mi kima Apelis siirin ha timini boiniu, kara siir nokboinmamaingikin, kara iikam

nhirim simiir yai wakaekin siya Krais siir siyugi siyiu iirar napkin. Mi siirin iikam biyie nhirim siyiu biyie sima tirhaiginiuwun mi siya hiriinansi bi nwokin. Mi Aristobyulas siir omakan iikamim simiirin ha timi boin, kara simiir nokboinmamaigikin. ¹¹ Mi kima Herodion siirin kariir isidin siir inkamin siirin pi ha boin kara siir nokboinmamaigikin. Mi kima iikamim naingwo tibmii kiiniyim Nasisas siir omaka iruwanim simiir wi ha timini boiniu, kara simiir nokboinmamaigikin.

¹² Mi kima Traifina mi Traifosa sowiirin ha tini boiniu, kara sowiir nokboinmamaigikin. Biyan Inkam Komiiyin siir miyim kigi sowa ninkiko. Mi kima ta wiga Pesis dapiya saiirin ha timi boin, kara saiir nokboinmamaigikin. Saeya kariirgi kariir nomiiyau kiinga. Mi saeya Biyan Inkam Komii siir miyim pranae pranae bi miriiga. ¹³ Mi kima Rufas siirin wi ha tini boiniu, kara siir nokboinmamaigikin, ti inkamin Biyan Inkam Komiiyin siir siyuun siir sibgu apiyin. Mi siir yopiya, ya ini kariir yopiinan warar mi owa. ¹⁴ Mi kima Asin Kritas, Fligon mi Hemis Patrobas Hemas mi iikam nhirim naingwo tibmii kiiniyim simaka hir nwowim simiirin ha tini boiniu, kara simiir nokboinmamaigikin. ¹⁵ Mi kima Filologas mi Julia mi Nerias mi siir yokman aeya mi Olimpasiya mi iikam nhirim Adi Komii siirin simiirin wi ha tini boiniu, kara simiir nokboinmamaigikin.

¹⁶ Mi Kima iikamim warauranim irira nwinwira kima kimar dokboinmamairna. Mi iikamim naingwo tibmii kiiniyim, Adi Komii siir inig iir haingiriyu hainaniyim hinda tindainim yim sima iriipi hiriinan, wi kimiir mi okboinmamaigii. Iriig.

Nikopkaigiyani yai aeya

¹⁷ Ti kariir akamim, kara kimiirin minsi boinmauugi kima mintirao. Kimiirin wi iki iikam biyeyim sima pi

niinikibiirisi isidin whisa nwowam, Adi Komii siir yaiyim Kima wakaeyim biiya simiirsi. Mi ta simiir hiriinan yaiya dimin taeminim iikamki naingwo tibmii kiiniyim, wi saeya kikinwaisiigi mi kima ti hiriinan iikamim simiir kingiin kipi nwo. ¹⁸ Mi ti hiriinan iikamim yim Biyan Inkam Komii siir mii imiir bi miriigim. Niingaka. Yim sima, simiir kwoin imiirar napikim, ti hiriinan dimin iir tiramin. Mi sima pa priiyksasae hiir kinaop itkaigai boinami mi iikamim ha niki aingwowim sima yaimwowa boini. ¹⁹ Mi wim kima Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apikim mi iikamim hinda tindanim sima kimiir inig iirrim bidi haigin idwokiyim mi tariigina kara kimiirin maigimairga komiiga. Kara ha naingwowi, kima siyiu kibi iir sibgu inokninkin. Mi kara pi borisopi kima iki dimin biyeyim simiir tirim. Niingaka. ²⁰ Kimiir kwoin imiirin Adi Komii siya tirkikin, iripa nongwomamair aeyam. Mi wi kimimin tani, Setan siirin wi siyar nonkwoniwomwairninkin iuguskii mi siirin wi siyar niinibrombrop itkini. Kara ha naingwowi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir naingwobumbuwa wi kimakar nwoki owim.

²¹ Mi Timoti siya kanakar miriyyin, kimiirin siya nokboinmamair haiginiugikin. Mi Lusias, Jeson mi Sosipata, kariir isidin, yim sima kimiirin wara mi okboinmamairgikim.

²² Kara Tetiaskin, ta yokwowa Pol siira kara whin winboinkika. Mi an kara iriipi hiriinan kariir nokboinmamaira simiiram mi boinkika.

²³ Mi Gaias siya inkamin nae Pol kariir diriraerar hauu aeyin, ti inkamin siir omakain iikamim naingwo tibmiyim iripa sima haingiriyiu owiya yio iriipi hiriinan, siir nokboinmamaira kimiir mi boinkika. Mi Esras-tasin inkamin gavmani yokwo digworaekwo winiyyin, ti

om komii siiranin mi krimiir nomiiyau ieya Kwotas yo sowa iriipi hiriinan sowiir nokboinmamaira kariiram mi winboinkika.

²⁴ Kara ha naingwowi Biyan Inkam Komii Jisis Krais siir naingwombumbuwa, saeya kimakar dwokripkai. Ta yaiya saeya kaimwo ywokiya. Iriig.

Kima Adi Komii siir inig iir hainan.

²⁵ Mi kima wi asi niti Adi Komii siir inig iir hainanam siyairgin kimiir naingwo tibmii kiina saiir whinkinsiis haiginiuwi, hiriyar nokwoyokiyokiigiyamam. Mi Krais siir yai win kibiya kara boinmimauua Adi Komii siya haigiprakaiya krimiirsi, tariinan saeya idwowiya bidi yimbiyama. ²⁶ Mi tariinanin ta yaimwokiyaimwowa idowiyakiidowiya bidi yimbiyamkiya Yokwo Komii saiirin. Mi Adi Komiiyin yipikin omwai hiriyar waiyayokiyokiikaeyamiyin, siya krimiir bidi boinkiyin, siir yai aair boinmimauuam iki iikamim hinda tindanim simiir mi sima wa nwoki aingwo tibmii kinim.

²⁷ Kara ha naingwowi, krima Adi Komii krimiir Wanin siir inig iir hainanprapraski, yipikin digworaekwo whiekakim simiir ninokninkin digin. Krima siir inig iirin inokiinokar hainanpraprasnae digworaekwoim Jisis Krais siya tirim krimiir simiirsi, ta yaiya ini kaimwo ywowa. Iriig.

Yai Win Kibiya

The New Testament in the Sepik Iwam Language of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tokples Sepik Iwam long Niugini

copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sepik Iwam (Iwam, Sepik)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 Jun 2019 from source files dated 1 Oct 2018

5350dc83-93b2-5000-9c98-dcdb728ba84f